

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Křesťanská výchova

Kostel Nejsvětější trojice ve Zdounkách.

diplomová práce

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Miloslav Pojsl

Olomouc 2011

Šnejdar Petr

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 8. února 2011

Šnejdar Petr

OBSAH

Úvod	str. 3
Poloha kostela	str. 4
Popis kostela	str. 5
Historický vývoj kostela	str. 15
Působení sv. Jana Sarkandera ve Zdounkách	str. 25
Závěr	str. 38

ÚVOD

Církev je nazývána také Boží *stavbou* (srov. 1 Kor 3,9). Sám Pán se přirovnal ke kameni, který stavitelé odhodili, ale který se stal kamenem úhelným (srov. Mt 21,42 par; srov. Sk 4,11; 1 Petr 2,7; Ž 117,22). Na tomto základě budují církve apoštolové (srov. 1 Kor 3,11) a z něho má církev svou pevnost a soudržnost. Tato stavba je označována různými názvy; Boží dům (srov. 1 Tim 3,15), ve kterém bydlí jeho *rodina*, Boží příbytek v Duchu (srov. Ef 2,19-22), „Boží stan mezi lidmi“ (Zj 21,3), ale především svatý *chrám*, který svatí otcové opěvují jako zpodobený v kamenných svatyních a který liturgie právem přirovnává ke svatému městu, novému Jeruzalému. „Bože, ty si z celého shromáždění svatých vytváříš věčný příbytek...“.¹

Jedni budovali kostely a jiní je zdobili sochami, obrazy a jiným uměním. Toto ovšem nebyla jen výzdoba, ale pro nevzdělaný lid umění také sloužilo k přiblížení dějin spásy. Ve Zdounkách rovněž vznikla potřeba kostela, proto byl zde postaven a byl zasvěcen Nejsvětější Trojici.

Pro napsání diplomové práce o kostele Nejsvětější Trojice jsem se rozhodl napsat pro to, aby vznikla ucelená práce o tomto Hospodinově příbytku, jaký byl jeho vývoj do dnešní podoby. Existuje řada prací a písemností, každá se ale zabývá určitou částí. Tato Diplomová práce všem poznatkům má dát ucelený rámec včetně nových poznatků z poslední doby.

Zde bych chtěl poděkovat vedoucímu práce Prof. PhDr. Miloslavu Pojslovi za jeho vedení při mé práci. Dále své manželce Dagmar za její trpělivost při mém studiu. Svým

¹ Lumen Gentium Kap. 1. *Tajemství církve odst. 6. Různé obrazy církve.*

dcerám za jejich duševní podporu. Panu Mgr. Tomáši Parmovi za pomoc v Moravském zemském archivu v Brně a Olomouci. Zdouneckému panu faráři Mgr. Radomíru Němečkovi za duchovní podporu, poskytnutí farní kroniky, inventárního soupisu a jiného materiálu k této práci. Rodině Machových ze Cvrčovic za informace týkající se kostela a poskytnutí literatury Páleníček Ludvík: *Za pochodní krásy*, Václav Peřinka Vlastivěda Moravská, *Zdounecký okres* a Gustav Josef Pecnik: *Paměti Zdounek* jež mi pomohlo k napsání této práce. Ing. Slavomíru Černému ČS-projekt za odbornou pomoc.

POLOHA KOSTELA

Kostel Nejsvětější Trojice se nachází ve Zdoukách ve Zlínském kraji v podhůří Chřibů jihozápadně 10 kilometrů od Kroměříže a 18km severně od posvátného Velehradu. Díky této poloze byly Zdounky těmito místy silně ovlivňovány. Kostel stojí při cestě, která vede přes Bunč², který je uprostřed severovýchodního hřebene ve výšce 479 metrů nad mořem, na hranici okresů Kroměříž a Uherské Hradiště, do Modré u Velehradu.

Je na návrší nad obcí situován od východu na západ a spolu s farou tvoří dominantu obce. Jeho věž s bání a pozlaceným křížem s celkovou výškou 29,7m je vidět již z dále.

Ke kostelu vedou hlavní kamenné schody z roku 1890 jenž pochází z Kostelan. Od fary je malé schodiště a od Zákostelí je příjezdová cesta. Za kostelem se nachází hřbitov, který byl od roku 1810 (podle inventáře z roku 1903) 4 krát rozšířen. V roce 1830 na jih, 1866 na západ a 1892 přibyla jižní vyvýšená část hřbitova. Pod kostelem se nachází Základní škola, skládající se ze dvou budov. Kdy byla postavena první budova není známo. Nejstarší zpráva

² Je to kopec v nádherném prostředí Chřibů. Jméno Bunč vzniklo pravděpodobně podle významné moravské osobnosti Christiana Alexia Buntsche, který se sem uchýlil v roce 1682 i se svou rodinou z morem postiženého Hradiště. Zde, uprostřed lesů, hledal hradištský syndikus a právní zástupce velehradského konventu ochranu před morovou nákazou ([online] [cit. 16. února 2011] dostupné na: <http://www.turistika.cz/cestopisy/lesni-penzion-bunc-kraluv-stul-a-rozhledna-modra>). Nachází se zde zvonice, kterou postavil hajný z Bunče, nebo jeho manželka, třikrát denně zvonili, aby dělníci, kteří v okolních lesích pracovali, měli pojem o čase, Na sklonku druhé světové války byl ale zvon ukraden a od té doby zvonice chátrala. Lesáci se proto rozhodli, že podle dobové fotografie v kalendáři Chřiby 2003, kterou v polovině minulého století pořídil člen Klubu českých turistů Uherské Hradiště Vojtěch Rosůlek, nechají vyrobit zvonici novou. (Pavla Jugmannová V Chřibech už zase vyzvání zvon [online]. [cit. 16. února 2011] dostupné na www: http://zvony.kyberprostor.cz/text.php?text_id=103) Na proti zvonice stojí lení penzion Bunč, jenž byl postaven v r.1921 původně jako útulna. Penzion koupila firma Jelínek Vizovice v roce 2008 jej začala rekonstruovat a po půl roce 1. května 2009 byl penzion znovu otevřen.

je z roku 1640, kdy 24. ledna zemřel učitel Jiřík Mordvanský. Stála tu malá budova, která měla dvě prostorné učebny a jeden pohodlný byt. Školu navštěvovalo přibližně 360 žáků.³ Zdounky se nachází na pomezí Hanácka, Slovácka a Valašska. Proto jsou Zdónky, Zdúnky a Zdounky. V historii názvy byly v němčině také různé.

Od Kroměříže se do Zdounek vjíždí po ulici Kroměřížská, při které je první stupeň Základní školy v bývalé soudní budově. Kroměřížská vede na náměstí a pokračuje dál po Střílecké, která protíná část Zdounek, lidově zvané Chobot. Na náměstí po levé straně je nákupní středisko a za ním vede cesta strmě do kopce mezi farní budovou a kostelem Nejsvětější Trojice na Světlou, odtud pak vede přes Bunč na Velehrad. Za kostelem se dá odbočit vlevo do části zvané Hadra, oficiálně Zákostelí. Když budeme pokračovat z náměstí na Střílky, poněkolika stech metrech je křižovatka, na které je možno odbočit vpravo směrem na Zborovice. Na konci ulice Zborovská je křižovatka ve tvaru V, kde se dá jet přímo do Zborovic a nebo vpravo do Nětčic a do Rataj. Ze Zborovské ulice je také možno odbočit na Nádražní, kde je malé nádraží. Dráha tu funguje již několik staletí, v současné době České dráhy zvažují její ukončení. Což by bylo škoda, neboť tato trať vede do Zborovic, je využívána pro osobní, tak občas pro nákladní dopravu. Mnělo to být letos, zatím ale její fungování prodloužili do příštího roku.

Ze Zborovské ulice vede příjezdová cesta k bývalému pivovaru a k zámku.

POPIS KOSTELA

Na první pohled je kostel nápadný různými stavebními slohy. Nejstarší původní gotická část je z vnějšku presbyteria, barokní úprava kostela v letech 1745-49 venku i uvnitř, renesanční věž z roku 1570, na jižní straně přístavba kaple sv. Jana Sarkandera z roku 1861 a nakonec přístavba moderní chrámové lodi v letech 1934 - 1936.

Kostel je jednolodní s obětním stolem umístěným ve staré části lodi. V této části lodi se nachází: Uprostřed dřevěný obětní stůl obdélníkového půdorysu, který je vyvýšen na dvou dřevěných stupních pokrytých červeným kobercem a při pohledu z lodi stojí po pravé straně obětního stolu dřevěný kříž o rozměrech 300 x 120 cm, s ukřížovaným Kristem o velikosti 80 cm. Levý boční oltář P. Marie z roku 1780⁴: Tumba i celý oltář zděný, nátěr - mramorování rudé a šedé, zlacený detail. Menza tumbového tvaru stojí před retabulem, mírně prohnutého

³ Wolný str. 324

⁴ Inventární soupis majetku 2000 Zpracoval: Vít Pořízek - Technický administrátor Kroměřížského děkanátu

půdorysu. Křídla tvoří svazek pilastrů s plastickými píšťalami a dekorem, kombinujícím rokaj s květy. Pilastry nesou kladí s rozetami ve vlysu, ve vpadlé střední části nad obrazem, s mušlí mezi volutami. Nástavec má akantové voluty po stranách, uprostřed mariánský monogram ve svatozáří a završení segmentovou římsou s volutami. Obraz uprostřed malovaný olejem na plátně se štukovým rámováním a zlaceným detailem o rozměrech 180 x 88 cm. Obraz představuje navštívení P. Marie. Maria v růžově - modrém šatě na klekátku vzhlíží k andělovi v modré - žluté, který přilétá zprava a podává lilii. Nahoře v září holubice symbolizující Duch svatého a skupina andílků, dole košík růží. Zde byl původně obraz stejný namalovaný Ignácem Raabem⁵. Podle tohoto obrazu namaloval v roce 1855 Kroměřížský malíř Jan Zapletal⁶ nový obraz. Původní obraz se nedochoval. Po bocích jsou barokní sochy sv. Kateřiny a Barbory z bílého štuku. Kateřina s čelenkou ve vlasech a s palmou v levici, klade pravou ruku na prsa. Barbora má na hlavě korunku a v pravici meč. U nohou stojí malá věž na kvádrovém soklu. Uprostřed před obrazem na dřevěném podstavci položeným na menze stojí socha Neposkvrněného srdce panny Marie. Pravý boční oltář sv. Josefa z roku 1780⁷: Tumba i celý oltář zděný, nátěr - mramorování rudé a šedé, zlacený detail. Menza tumbového tvaru stojí před retabulem, mírně prohnutého půdorysu. Křídla tvoří svazek pilastrů s plastickými píšťalami a dekorem, kombinujícím rokaj s květy. Pilastry nesou kladí s rozetami ve vlysu, ve vpadlé střední části nad obrazem, s mušlí mezi volutami. Nástavec má akantové voluty po stranách, uprostřed jméno Josef a završení segmentovou římsou s volutami. Uprostřed obraz malovaný olejem na plátně se štukovým rámováním a

⁵ Ignác Viktorin Raab jeden z největších malířů barokní doby se narodil r. 1715 v Nechanicích u Nového Bydžova jako dvanácté dítě řadové poddanské rodiny. Vypráví se, že již jako chlapec jevil velké sklony k malování. Když jednou doma počmáral křídou a uhlem všechny stěny a stoly, napadlo jeho otce Františka, že to nebude jen dětinská taškařice, a proto se časem rozhodl svého potomka poslat do Jičína, aby se tam učil malířskému umění u Jana Jiřího Majora. Tento malíř a výtečný žák slavného Petra Brandla bděl po sedm let nad úspěšným vývojem nadaného Ignáce, takže nakonec mohl se zadostiučiněním spatřit živoucí odměnu své námahy. Ignác načerpával velké myšlenky barokního uměleckého vyjadřování a získal svůj osobitý styl, který během života již zvlášť výrazně nezměnil. Rok 1744 je pro Raaba mezníkem. Jako zralý muž vstupuje do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova s touhou stát se skromným řeholním bratrem v Božích službách. Tvůrci veškerenstva nabídl všechno, čím byl a co měl, tedy i své tvůrčí nadání. Už první zápis v seznamu noviců k jeho jménu uvádí slůvko "pictor" - malíř. Toto krátké označení Ignáce neopustí ani v tištěných katalogích České jezuitské provincie, které rok co rok svědčí o rozličných místech umělcova pobytu. Po dvouletém brněnském noviciátu a složení prvních slibů jej představení postupně posílají do jezuitských domů v Klatovech, Uherském Hradišti, Olomouci, Jihlavě, Kutné Hoře, do Prahy ke sv. Klimentu, na čas do novoměstské koleje u sv. Ignáce a také do Opavy. Závěr svého života prožil na Velehradě v umělecké práci, kterou si vydělával na živobytí, až mu konečně r. 1787 smrt vyrazila štětec z pilné ruky. ([online] [cit. 16. února 2011] dostupné na www.jesuit.cz/osobnost.php?id=6)

⁶ Jan Zapletal starší, malíř a restaurátor z Prahy, rodák z Kroměříže se mimo jiné podílel na výzdobě nástěnnými malbami v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Hostýně. Maloval několik obrazů na hlavní oltáře, např.: v Pavlovicích, ve Strážnici, v Boršicích, maloval také pro pražské kostely. Wolný jej mylně nazývá „A. Zapletal“. (cit. z Nového slovníku Českoslov. Výtvarných umělců str. 720)

⁷ Dle inventárního soupisu z r. 2000

zlaceným detailem o rozměrech 180 x 88 cm. Obraz představuje sen sv. Josefa⁸. U stolku, o němž je opřena lilie a na zemi otevřená kniha. Josef spí oděn v bledě modré roucho a žlutý plášť. Zleva přilétá anděl v modrém šatě a rudém plášti a ukazuje rukou vzhůru na prosvětlené nebe s rejem andílků. Vpravo po celé výšce modrá draperie.. Zde byl původně obraz stejný namalovaný Ignácem Raabem. Také podle tohoto obrazu namaloval v roce 1855 Kroměřížský malíř Jan Zapletal nový obraz. Původní obraz se také nedochoval. Po bocích jsou barokní sochy z bílého štuky, sv. Florián a sv. Sebastián (vlevo). Sv. Florián ve zbroji s helmou, v plášti upevněném páskou, s praporem v pravici a štoudví v levici. Hasí vodou hořící dům u svých nohou. Sv. Sebastián je stejně oděn, plášť má uvázaný na uzlu. Otáčí hlavou doleva, vykračuje levou nohou. Uprostřed před obrazem na dřevěném podstavci položeným na menze stojí socha Nejsvětějšího srdce Ježíšova. Architekt Josef Indra navrhuje odstranění dřevěných podstavců pod oběma sochami, aby došlo k jejich snížení a tím odkrytí spodních částí oltářních obrazů. Dále navrhuje odstranění „nevhodných elektrických svítidel“, které jsou osazeny čelně na retabulech obou bočních oltářů a dle jeho názoru by oba oltáře neměly být pokrývány paramenty, ty mají být pouze na hlavním oltáři.

V této části kostela je ještě kazatelna. Je ozdobena štukovým zlaceným reliéfem, s motivem „Kázání svatého Pavla v Aténách. Nad kazatelnou je stříška, kde je ve spodu holubice symbolizující Ducha Svatého a na vrchní straně je anděl s andělky symbolizující tři božské ctnosti: naději, lásku a víru.

Za obětním stolem je presbyterium oddělené nízkým kovovým zábradlím⁹, kde je hlavní oltář z roku 1780. Materiál a technika: umělý mramor, šedý a rudý, štuk, zlacený detail. Výška se rovná výšce presbyteria, obraz - cca 1 1/2 x 3 m. Menza tumbového tvaru je na dvou stupních z kararského mramoru (nová práce 1935). Nad menzou dřevěný svatostánek, otáčivý, zlacený, vždy se dvěma sloupky po stranách, zakončený obláčkem a svatozářím, ve které je nápis Jahve, zakončeno řezaným, zlaceným křížem. Svatostánek se do Zdounek dostal r. 1812 - dle údajů v pamětní knize zřejmě z farnosti Zborovice. Za oltářem je retabulum předsazenými sloupy a se svazky pilastrů s květinovým festonem, které nesou úseky kladí, ve vlysu jsou zdobené rokaji a volutová křídla, na nichž sedí dva andělé. Plochý nástavec, prolomený elipsovým oknem zvaným boží oko, zabíhá do klenby. Po stranách

⁸ Pan Ing. Josef Indra jej ve své zprávě nesprávně nazývá smrt sv. Josefa. Jednak o tom se píše v pramenech a dále je na plátně jasně vidět spícího sv. Josefa, jak k němu ve snu přilétá anděl, který k němu hovoří. Je správné se domnívat, že je zde souvislost s obrazem Navštívení Panny Marie na protější straně.

⁹ Z kterého roku zábradlí je se mi nepodařilo zjistit. Jisté je, že 11. listopadu roku 1893 zaslal Zdounecký zámečnický mistr Josef Nábělek, rozpočet na prodloužení stávajícího zábradlí. Jak píše, jednalo se o prodloužení po obou stranách asi o dva metry. Jak jsem si všiml na dobové fotografii v pamětní knize, zábradlí bylo původně blíž k oltáři. Na podlaze jsou v dlažbě patrné stopy po původním umístění.

sochy materiál: sádra a štuk. Dva vousatí starci, Mojžíš vlevo od oltáře s Desaterem v levé ruce, Aron na pravé straně s pokrytou hlavou, s krátkou holí v pravé ruce a kadidelnicí v levé ruce¹⁰. V současné době v rukách nice nedrží, do levé ruky je však možno kadidelnici dát zpět. Na svatostánku je v současné době položen relikviář v podobě prosklené rakve se světcovou kostí 17cm dlouhou a nápisem tohoto znění: „Fragmentum ulnae dexteræ beati Joannis Sarcander“ (část předloktí pravice blahoslaveného Jana Sarkandera)¹¹ a obláček se svatozáří, ve které je nápis Jahve, pan farář P. Němeček odstranil a uložil. Tím došlo k odkrytí části oltářního obrazu.

Nad oltářem uprostřed retabula je obraz Nejsvětější Trojice od Ignáce Raaba. Obraz v roce 1882 byl nahrazen obrazem Nejsvětější Trojice namalovaným brněnským malířem Josefem Zeleným,¹² jenž byl zaplacen ze sbírky. Dle inventáře z roku 1903 byl obraz značně sešlý. V roce 1942 po odborné renovaci¹³ docentem Františkem Petrem¹⁴ vrácen původní obraz Ignáce Raaba. Obraz bylo nutno rychle svěřit svědomitému restaurátorovi. Po mnoha renovacích (během 30 let - 4x) spousta retuší a někdy velmi nevhodné zásahy do vlastní práce autora. Hlavně v dolní části narušen¹⁵. V červnu roku 2008 byl obraz převezen do Prahy za účelem restaurování a v listopadu 2009 byl obraz vrácen zpět na místo. Restaurování obrazu provedla akademická malířka a restaurátorka Mgr. Radana Hamsíková.¹⁶ Poté byl obraz nasvícen speciálními reflektory umístěnými za oltářem a tím obraz Nejsvětější Trojice vynikl. Architekt Ing. Josef Indra navrhuje úpravu hlavního oltáře tak, aby došlo k úplnému odkrytí spodní části obrazu. Tato úprava by spočívala:

¹⁰ Dle inventárního soupisu z r. 2000 a dle dobové fotografie z pamětní knihy. Fotografii jsem měl možnost podrobněji prozkoumat

¹¹ Architekt Ing. Josef Indra navrhuje relikviář s ostatky sv. Jana Sarkandera vrátit zpět do pozlacené skříňky na svatostánku v kapli.

¹² Josef Zelený se narodil r. 1824 v Rajhradě a zemřel r. 1886 v Brně. Byl moravský malíř, který se věnoval zejména tvorbě oltářních obrazů, portrétů a maleb s historickými výjevy. Studoval v Brně, Praze, Vídni a Paříži, posléze působil v Brně, kde vedl kreslířskou a malířskou školu. ([online] [cit. 16.2.2011] dostupné na [www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Zelený](http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Zelený)) Jako stipendista mor. Zemsk. Výboru byl Čermákem a Pinkasem uveden do ateliérů předních Pařížských malířů. Maloval obrazy svatých, podobizny, historické výjevy a miniatury. Ze svatých maloval nejvíce Cyrila a Metoděje, proto byl zván „malířem Cyrilometodějským“. Často též maloval Pannu Marii. Z velkého výčtu můžeme vidět jeho obraz kardinála Ditrichštejna, v arcibiskupské obrazárně v Kroměříži. Jako profesor kreslení v Brně poznal malířské nadání Alfonse Muchy a přiměl jej, aby se věnoval malířství naplno. Byl také velmi dovedným restaurátorem starých maleb. (cit. z Nového slovníku Českoslov. Výtvarných umělců str. 726.)

¹³ Páleníček, Ludvík str. 128

¹⁴ Doc. František Petr nar. 22. listopadu 1884 v Třešti. Malíř, restaurátor a odborný spisovatel v Opavě. Studoval u prof. Florianu Cynka, St. Wyšpaňského, na akademii v Praze u prof. Bukovace a pak ve speciálce u prof. Hynaise. V restaurátorských pracích se vzdělal v atelieru brí Riccardiů v Římě a u prof. Hanse Reitschela a Hanse Viertelbergera ve Vídni. Od roku 1939 byl profesorem malířských technik na umělecké škole ve Zlíně. (cit. z knihy: Nový slovník Československých výtvarných umělců)

¹⁵ Dle inventárního soupisu z r. 2000

¹⁶ Radana Hamsíková a Dagmar Hamsíková viz restaurátorská zpráva obrazová část: foto po odstranění přemaleb a po rekonstrukci.

„v odstranění dodatečné mramorové desky, uložené na původní menze a v repasi původního plátu menzy, dále v odstranění dodatečně vložených terasových stupňů (z mramorových desek) pro květinovou výzdobu po bocích svatostánku (viz obrázek v příloze).“ Pan architekt rovněž navrhuje snížení adorujících andělů na úroveň oltářní menzy, což si myslím že je zbytečné, neboť pokud by se odstranily již výše zmíněné mramorové desky, došlo by k celkovému snížení svatostánku i s anděly. Andělé svatostánek převyšují jen nepatrně. Další snižování navrhuje odstraněním jednoho oltářního stupně, což by dle mého názoru byly zbytečné finanční náklady, jelikož efekt by nebyl úměrný jejich výši.

Portabilia všech tří výše zmíněných oltářů jsou ostatky sv. mučedníků z roku 1838 za kardinála a Olomouckého arcibiskupa Maxmiliána Josefa s nápisy: „*Anno 1838 die 8*

mensis Novembris hoc Portatile a Pismo et Celsissimo Domino Maxmiliano Josepho e lib. Bar. de Somerau Beecku Principe Archiepiskopo Olomucensi conseeratum fuit in quo reconvitoe sunt Reliquiae SS Martyrum Bonifacii Perpetui et Placidi.“

Presbyterium je obdélníkové, zaklenuté konchou a plackou mezi pasy. Loď ve starší části je čtvercového půdorysu s klenutým stropem. Před přestavbou v roce 1745 byl zde hlavní oltář, před nímž byli zde pochovávaní kněží „v tzv. sklípku“. V pamětní knize Zdounek na str. 24 je napsáno: 24tý Dp. Pavel Kahánek od roku 1674 do 5. března 1684. „5 Martij Usnul v Panu Bohu Dustognie Welebny Dwogictihodny a Wysocze Uczyeny Pan Pater Paulus Emanuel Kahánek fararz Zdaunecky, Zborowsky, Zlamansky Pochován gest v Chramie Panie Zdauneckym v sklypku na proti hrubymu Oltarzy.“ K této části lodi je byla v roce 1934 postavena na místě původní lodi nová, širší a delší obdélníková přístavba s plochým stropem. Tato přístavba musela být realizována z důvodu kapacity. Loď kapacitně nedostačovala a proto byla přístavba projektována pro kapacitu 3200 farníků, dle směrnic státního památkového úřadu. I když tehdy byly přísné, není mi jasno, že byla tato moderní přístavba k barokní části schválena. Druhý důvod byl, jak jsem zjistil z výkresu původní stavby od Felixe Skybiňského, nacházely se v klenbě nad kůrem vážné trhliny (viz obrázek v příloze). Tyto trhliny vznikly sednutím zdi lodi na jižní straně, zhruba v místech, kde se stojí venku socha sv. Augustina. Okna lodi jsou se segmentovými záklenky.¹⁷ Tato přístavba se

¹⁷ Dle inventárního soupisu z r. 2000

vzhledem nehodí k ostatním částem kostela, a je s humorem označována jako nádražní hala. I když Dr. Ludvík Páleníček ve své knize „Za pochodní krásy“ uvádí: „Přístavba je zdařilá je ve shodě s původním rázem kostela.“, někteří současní odborníci i laici s tímto názorem nesouhlasí. Fasáda kostela hladká, tři okna v presbytáři s obnaženou gotickou kružbou. Okna jsou z vnitřní strany zazděná. Nad těmito okny je elipsovité okno zvané boží oko, neboť je ve skle znázorněno boží oko. Zbytky kružeb a jiných zbytků gotických oken nacházíme v zídce hřbitova vedle kostela, které zde byly použity jako stavební materiál. Zeď presbyteria je zapřena třemi opěrnými pilíři pro zpevnění, kvůli blízkému svahu. Některé prameny¹⁸ uvádí, že jsou opěrné pilíře z pozdější doby než gotická okna, kdežto Josef Konvička¹⁹ píše: „Dnes po očištění pilířů, nám jasně ukazují na gotický původ. Poznámka v počtech kostelních, vztahuje se na opěrné pilíře u zdi kolem kostela, které v té době byly stavěny nebo důkladně renovovány“. Odtud zřejmě pochází i omyl Peřinkův. Střecha sedlová nad presbyteriem zvalbená, krytá taškami nad novou lodí ukončena štítem. Na jižní straně lodi přiléhá ke starší části lodi boční kaple s zděným oltářem, portatily třech svatých z roku 1861 bez nápisu a bez pečeti, dle lístku v archivu²⁰ tohoto znění: „*Reliquiae SS Mm Perfecti.*

Theodoraae. Fructuosi.“ a barokní pískovcovou sochou sv. Jana Sarkandera zřejmě z roku 1750²¹, která je umístěna v apsidě ta oltářem a jejíhož autora neznáme. Jan Sarkander je zobrazen v silně rozevláté draperii, jež u pravého boku vytváří dva velké esovité záhyby. Světec je oděn v rochetu, štolu a sutanu. Na hlavě má biret. Vykračuje levou nohou, obrací hlavu vpravo. Pravicí tiskne na prsa krucifix, levou rukou svírá knihu zamčenou trojúhelným zámkem a opírá ji o svůj bok. Původně dle pamětní knihy stávala na chodbě ve faře „asi na pamět působení světce na zdejší faře“ a když kostel v roce 1861 přistavěn o kapli světce, byla přenesena do kostela. Na oltáři je svatostánek se schránkou na ostatky sv. Jana Sarkandera, po boku na každé straně jsou andělé. Ostatky v relikviáři jsou v současné době položeny na svatostánku na hlavním oltáři. Spodní část oltáře Jana Sarkandera se používá jako boží hrob, kam se umisťuje na velikonoce soška Božského Spasitele. Kaple je

¹⁸ Václav Peřinka na str. 52 píše, že opěrné chrámové zdi jsou z roku 1745

¹⁹ Josef Konvička na str. 139, Věstník Muzea v Kroměříži

²⁰ V inventární knize kostela a fary z r. 1903

²¹ Dle inventárního soupisu z r. 2000. Dle inventární knihy z roku 1903 je „socha z doby dřívější neurčitě.“ V pamětní knize na str. 21 je napsáno, že v listu z r. 1836 jenž napsal P. Vyskočil (33. zdunecký farář) je zmíněna kamenná socha bl. Jana Sarkandera, že je u schodů ve faře. Nyní je táž socha nad oltářem v kapli bl. Jana Sarkandera. O té soše říkával velebný pán Josef Merta, že je již dávno zhotovena, ale následkem zákazu „by žádný za svatého nectil, pokud není od církve za sv. prohlášen“ byla prý kamsi pohozena, pak teprve postavena na chodbu ve faře. Takový zákaz je skutečně v Curr. říjen 1747 a ze dne 20. června 1750 „ne prius cultus exhibeatur...“

čtvercovitého půdorysu, strop je zaklenut plackou vyzdoben čtyřmi freskami z roku 1936 od Jano Köhlera²²: sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch, sv. Anežka Česká. Vlevo od oltáře je na podstavci dřevěná socha sv. Judy Tadeáše z přelomu 19. a 20. století, vpravo od oltáře je skleněná skříňka s Pražským Jezulátkem ze sádry z přelomu 19. a 20. století. Na pravé straně kaple jsou sochy sv. Cyrila a Metoděje ze dřeva a sádry z 20. století. Obraz P. Marie Svatohostýnské, olej na dřevě, v bohatě vyřezávaném rámu, je značně poškozen od červotoče. Na levé straně kaple je boční vchod do kostela, reprodukce Madony s Ježíškem, v bohatě zdobeném zlatém rámu. Křtitelnice z šedého Cetechovského mramoru včetně dřevěného víka, na kterém je svatostánek, na jeho stříšce je koule a na ní kříž. Křtitelnice je vysoká 100 cm z roku 1754, která zde byla přenesena „na přání urozeného pana patrona, aby se získalo místa pro děti školní“ jak píše v roce 1903 p. farář Adolf Horák,²³ v roce 1864 a bývala na straně epištolní. V letošním roce v souvislosti s rokem Křtu, chce současný pan farář Radomír Němeček přesunout křtitelnici zpět do lodi na viditelné místo. Tyto úvahy mněl již před tím, neboť křest v životě člověka hraje důležitou roli a proto nemá být křtitelnice odstraněna z očí věřících. V nice ve vítězném oblouku spojujícím kapli s kostelem je socha sv. Terezie ze sádry²⁴.

Architekt ing. Josef Indra navrhuje odstranit „přebujelou výzdobu“. Nemyslím si, že by bylo vhodné dle jeho návrhu dislokovat všechny sochy sv. Cyrila a Metoděje, sv. Judy Tadeáše, sv. Terezie a Pražské Jezulátko do podchórového prostoru. Domnívám se, že tam není dostatek prostoru. Dalo by se snad uvažovat, že by sv. Cyril a Metoděj mohli být místo málo používané zповědnice, tím by se však omezila kapacita při svátosti smíření o svátcích. Pro ostatní sošky by se muselo hledat vhodnější místo, než navrhuje architekt Indra. Co se týče

²² Jano Köhler se narodil 9. února 1873 v Brně jako druhý z dvojčat (první byla sestra Růžena) a zemřel 20.1. 1941 tamtéž. Jeho otec byl německý kočár a jeho předkové pocházeli od Lanškrouna. Po smrti otce se matka Rozina i s dětmi přestěhovala do rodných Nenkovic u Kyjova. Nadaný syn studoval na českém gymnáziu v Brně a pak na c.k. umělecko-průmyslové škole v Praze. Na Akademii se stal žákem profesora Františka Ženíška a Maxe Pirnera. Dekorativní techniky v architektuře (freska, sgrafito, mozaika) studoval u architekta Kamila Hilberta. Po studiích se vrátil do Nenkovic a ve stodole si zřídil ateliér. První velkou zakázku (1899-1901) získal díky přátelům na pernštejnském zámku v Prostějově. O rok později zde vyzdobil sgrafity dům přítele Ing. Václava Součka. V Prostějově roku 1912 vytvořil i litografii Cyrila a Metoděje, která se o jednadvalet později dostala na československé známky. Další díla tvořil v Olomouci (arcibiskupský palác, Sarkandrova kaple), Kroměříži, na Svatém Hostýně (keramické mozaiky) a na mnoha dalších místech Moravy. V roce 1926 se přestěhoval z Nenkovic do Strážovic u Kyjova. Zemřel v brněnské nemocnici U sv. Anny 20. ledna 1941. Vyzdobil 40 kostelů a 35 světských staveb, celkem 2 500 prací, většinou s náb. zaměřením. ([online] [cit. 1.3.2011] dostupné na [www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jano_Köhler](http://cs.wikipedia.org/wiki/Jano_Köhler)) Místo profesury se věnoval praktickému školení ve sgrafitových a freskových technikách u arch. Kamila Hilberta v Praze. Dělal také lepty a litografie, ty jsou však vzácnější. Zabýval se rovněž užitou grafikou. (cit. Nový slovník Českoslov. výtvarných umělců)

²³ P. Adolf Horák působil ve Zdounkách od září r. 1892 do 17. srpna r. 1933

²⁴ Tuto sošku, kterou darovali dobrodinci, chtěl pan farář Adolf Horák posvětit, jak o tom svědčí žádost na Arcibiskupství ze dne 24. srpna 1930 (viz příloha).

dvou obrazů v kapli by dle mého názoru by mohli zůstat, rovněž i socha sv. Terezie v nice, jež je umístěna v pilíři oblouku může zůstat. Pokud by se do kaple měly umístit lavice, musely by být mobilní, aby se mohly otáčet k obětnímu stolu například při mších pro děti, nebo k oltáři Jana Sarkandera pro jiné příležitosti. Musela by také být možnost lavice z kaple odstranit a uskladnit, neboť tento prostor je využíván o vánocích pro Betlém s vánoční výzdobou a o velikonocích. O Velikonocích je zde Getsemanská zahrada a po té Boží hrob.

Na severní straně lodi přiléhá k lodi věž s barokizovanou kopulí, kterou podpírají dva nárožní kamenné opěrné pilíře. Vchody do věže jsou dva. Jeden velký sloužící pro vstup do sakristie a jeden malý boční na venkovní kryté točité schodiště sloužící pro vstup do zvonice. Na velkém vchodem je malé okno kasulovitého tvaru. Nad ním je Zde je podvěžní místnost se vstupem do sakristie, zaklenuta valbou, do staré části lodi a vstupem na točité kamenné schodiště. Tímto schodištěm se dostaneme na kazatelnu a do oratoře. Oratoř v současné době slouží jako skladiště. Ještě se zde nachází vestaba místnosti s WC a umyvadlem. Věž je čtyřboká, hranolová, třípatrová. K věži přiléhá kryté točité kamenné schodiště do prvního patra, kde se nachází hodinový stroj a do druhého patra je možno se dostat po dřevěném schodišti. V druhém patře věže je zvonice se dvěma zvony. Hlavní zvon P. Marie, zvonovina, v. 75 cm, š. 100 cm, hmotnost 500 kg na kovové stoličce, zdoben reliéfy. Nejsvětější Trojice korunuje P. Marii. Další reliéfy jsou: sv. Ignáce, sv. Františka a sv. Václava. Zvon bl. Jana Sarkandera, zvonovina, 92x70cm, 390kg. Nad nimi ve věžičce je zvon sv. Dominika, zvonovina, 500x400cm, 50kg a nejvýše je zavěšen ocelový umíráček, 40x30cm, 20kg

Dále na severní straně přiléhá k presbiteriu přístavěná sakristie s vchodem do presbyteria.

Hlavní vchod je ze západní strany v moderní přístavbě chrámové lodi pod arkýřem. Vedle vchodu na pravé straně jsou druhotně osazeny náhrobní kameny pana Jana Jiřího Zaubka na němž je vyobrazen a nápis tohoto znění: „LETA · 1584 · W NEDELI PRED POWYSENIM · SWATEHO · KRIZE · DOKONAL · GEST · ZIWOT · SWVOG · VROZENY · PAN · IAN · GIRZI · ZAVBEK · ZE ZDIETINA · A NA · ZDAVNKACH W TOMTO · CHRAMIE · BOZIM · POCHOWAN · GEHOZTO · DVSSI · PAN · BVH WSSEMOHVCZY · RACZ · MILOSTIW · BYTI · AWPOCIET · SWYCH · WYWOLENYCH · PRZIGITI“, další náhrobek patří jeho synovi Joachimovi: „LETA · 1580 · (místo je nečitelné, ale v den sv. Lucie bylo úterý) DEN · SWATE · LUCIGE · DOKONAL · ZIWOT · SWVG · IOACHIM · SYN · PANA · GIRZIHO · ZAVBKA · GEHOZTO · DVSSI · PAN · BVH WSSEMOHVCZY · RACZ · MILOSTIW · BYTI“ a třetí je jeho dcery Johanky: „LETA · 1585 · W · AVTERY · PO NEDIELI · LÆTARE · DOKONALA · ZIWOT · SWVG · IOHANKA · DCZERA · PANA · GIRZIHO · ZAVBKA · GEGIZTO · DVSSI · PAN · BVH

WSSEMOHVVCZY · RACZ · MILOSTIW · BYTI“. Z toho lze usoudit, že by v kostele měla být hrobka. Nic se však doposud nenašlo. Existuje hypotéza, že před hlavním oltářem byl „sklípek“, kde byli pochovávaní kněží. Na stupínku před hlavním oltářem je dřevěná deska. Co je však pod ní nevím.

Při vstupu do kostela hlavním vchodem je mezidveřní prostor. Zde jsou vpravo i vlevo dveře. Vlevo je místnost, kde je umístěn kompresor a vzduchový měch pro varhany. V současné době je obojí mimo provoz. Zároveň místnost slouží jako skladiště. Po vstupu do kostela se dvěma vpravo dostaneme nahoru na kůr ve tvaru ochozu, kde jsou lavice a varhany. Původní varhany postavil v roce 1866 varhanář Neufser Johann²⁵ za 1100zl. Neufserovy varhany měly mechanickou trakturu, zásuvkovou vzdušnici, jeden manuál a třináct rejstříků. Obrázek těchto varhan, obrázek umístění varhan a vyobrazení jak vypadala mechanická traktura jsou v příloze. Dle dokumentů z archivu v Kroměříži jsem zjistil, že varhany byly již dříve ve špatném stavu a proto farář obdržel několik rozpočtů na opravu od několika uchazečů. Byli to: Jan Gardavský²⁶ z Kroměříže a Matěj Strmisko²⁷ z Uherského Hradiště. Jan Gardavský nabídl 7. května 1913 tři rozpočty dle rozsahu práce: za 1550K, 460K a 1100K. Opravu menšího rozsahu nakonec provedl Matěj Strmisko s rozpočtem ze dne 6. srpna 1910 v hodnotě 436 Korun. Tato oprava se nakonec realizovala jak je zřejmé ze žádosti o navýšení částky o dvacet korun z důvodu zdražení kůže na měch až v roce 1913. Dobu opravy stanovil varhanář na 5 týdnů a záruku na 5 let. Jak je patrné z korespondence z 24. února až 19. května roku 1918 se mělo pokračovat v opravě, která by zahrnovala výměnu píšťal. Varhanář Matěj Strmisko poslal 19. září 1921 rozpočet na 4200K. Z důvodu nedostatku zinkového plechu se oprava neuskutečnila. Tyto varhany dosloužily, proto byly pořízeny v roce 1937 nové varhany se dvěma manuály a dvaceti rejstříky, postaveny firmou Tuček Jan ml.²⁸

Současné době jsou na kůru elektrické varhany o rozměru 145 x 112 x 115 cm, které byly koupeny v r. 1996 za 280 000kč. Pult o rozměrech 480 x 306 x 400 cm a skříň píšťalami zůstaly z r. 1937 od varhanáře Tučka a jsou nefunkční. Obrázek těchto varhan je v příloze.

²⁵ Johan Neufser *19.10.1807 v Novém Jičíně †1.7.1878 v Novém Jičíně, byl synem Josefa Neufsera, vyučil se u varhanáře Antonína Fabiána Šebestiána Staudingera v Novém Jičíně. Johanův syn Karel Boromejský Antonín se také stal varhanářem. Na internetu je příjmení Neusser, na dokumentu, který přikládám do přílohy je příjmení napsáno jeho vlastní rukou Neufser. ([online] [cit. 13.9.2010] dostupné na [www: http://www.varhany.net/cardheader.php?lok=2962&id=5899](http://www.varhany.net/cardheader.php?lok=2962&id=5899))

²⁶ Varhanář Jan Gardavský

²⁷ Varhanář Matěj Strmisko

²⁸ Jan Tuček ml. *17. listopadu 1904 †18. srpna 1995, vyučen varhanářem v Kutné Hoře, jeho otec byl také varhanářem. ([online] [cit. 13. září 2010] dostupné na [www: http://www.varhany.net/cardheader.php?lok=2962&id=5900](http://www.varhany.net/cardheader.php?lok=2962&id=5900))

Pozitivní na tom to kůru je tvar ochozu. Lidé, kteří chtějí dobře vidět a slyšet mohou jít do předních lavic, které jsou přibližně ve stejné vzdálenosti od obětního stolu jako lavice dole a neruší je síla zvuku z varhan.

Dole, když se projde zádveřím dostane se návštěvník do lodi. Vpravo od dveří se nachází obraz sv. Jana Sarkandera a otevřená zpovědnice, skoro nepoužívaná. Vlevo od dveří je nástěnný kříž o rozměrech 210 x 117 cm s ukřížovaným Kristem velikosti 79 cm, uzavřená zpovědnice převezena v roce 2008 z Rataj, kde byla nepoužívána. Ve Zdounkách je ze dvou tato zpovědnice nejpoužívanější.

Strop této části lodi je rovný, trámový, železobetonový. Strop pod ochozem je rovný, žebrový, železobetonový podepřený čtyřmi sloupy a každé straně. Vpravo a vlevo je řada čtyř obdélníkových oken a pod kůrem jsou umístěny lavice, částečně vystupující do prostoru lodi. Na stěnách podél lavic je křížová cesta 14 zastavení, sedm na pravé straně lodi a sedm na levé straně. Obrazy jsou olej na plátně o rozměrech 64 x 105 cm z 20 století.²⁹ Dle pamětnice pani Machové ze Cvrčovic, byla namalována panem Zdeňkem Máčelem³⁰ v roce 1946. Na základě této informace jsem objevil účet z 18. března 1946, jež zaslala Zlínská stavební a.s. Zlín farnosti Zdounky, na zaplacení částky 21 826 korun za objednané rámy pro křížovou cestu (viz příloha). V dokumentu je zmíněno, že to bylo objednáno panem Máčelem a návrh na rámy je zřejmě od malířky Rozky Falešnickové³¹ z Tasova. Původní křížová cesta namalovaná v roce 1860 Josefem Worlitzkem.³² Ludvík Páleníček ve své knize píše: „Jeden obraz křížové cesty je podepsán Jos. Worlitzek aus Gaabl 1860. Zajímavé však je, že na některých obrazech je poznámka tužkou: Joh. Worlitzek. Jsou tedy dvě možnosti: buď křížovou cestu namalovali dva různí členové Worlitzkovy rodiny a nebo chybné označení křestním jménem došlo až ve Zdounkách. Kam se poděla tato křížová cesta jsem nezjistil, zřejmě už dosloužila.

²⁹ Dle inventárního soupisu z r. 2000, dle pamětníků r. 1943

³⁰ Máčel, Zdeněk narozen 9. června 1921 ve Zdounkách a zemřel v 30. prosince 2002 v Kroměříži. Vystudoval Školu umění ve Zlíně

³¹ Rozka Falešnicková narozena 23. února 1900 v Tasově (okres Hodonín) a zemřela 24. července 1983 v Otrokovicích. Byla lidová umělkyně. Její vrozené výtvarné nadání od dětství rozvíjela její matka, známá jako lidová vyšíváčka, malířka kraslic a žuder, na niž Rozka s láskou vzpomínala po celý život. Její starší sestra se vdala za akademického malíře Antoše Frolku a tím získala Rozka kvalitního poradce, jež rozvíjel její malířský talent. ejí první větší tvůrčí prací byla ornamentální výzdoba budovy nádraží v Uherském Brodě (1927) a postupně v Luhačovicích, před výstavou Slovácka v Uherském Hradišti (1937), ve Vnorovách, Veselí nad Moravou, Bzenci-Přívoze. Ve výzdobě provedené technikou fresky a sgrafita použila prvků z místních výšivek a krojů. Její výtvarné dílo se stalo osobitou součástí koloritu Slovácka. Málokterý umělec zaznamenal tak rozsáhlou publicitu své tvorby, jaké se dostalo tomuto dílu lidové umělkyně. Těžiště její práce bylo v dokonalé znalosti slovácké lidové výšivky. Byla také učitelkou na škole lidového umění v Hroznové Lhotě. ([online] [cit. 5. dubna 2011] dostupné na [www: http://www.tasov-ho.cz/rozka-falesnikova/d-7290/p1=3111](http://www.tasov-ho.cz/rozka-falesnikova/d-7290/p1=3111))

³² Josef Worlitzek z Jablonného

Nová přístavba je se starou částí lodi propojena Vítězným obloukem, do staré části byl ve 20. století³³ umístěn obětní stůl a tím bylo prodlouženo kněžiště. Liturgické obřady se odehrávají převážně v tomto prostoru. Příchodem kaplana P. Jana Šimoníka se obnovily mše sv. v mimořádné formě římského ritu, které se odehrávají u hlavního oltáře.

Architekt Arcibiskupství Olomouckého Ing. Josef Indra dne 25. října 2007 ve svém návrhu na úpravu liturgického prostoru a interiéru farního kostela Nejsvětější Trojice (viz příloha), navrhuje místo tohoto obětního stolu stůl vyvýšený pouze na jednom stupni, čtvercového půdorysu. Takovýto tvar by totiž umožnilo sloužit mši dvěma směry. Jeden směr stávající do lodi pro sloužení mší při větším počtu lidí a druhý směr do kaple při menším počtu lidí, různé bohoslužby, nebo mše pro děti. V tomto případě by se muselo řešit umístění sedes a ambonu. Pan Ing. Indra navrhuje sedila. Myslím si že došlo k nesprávnému pojmenování sedes, neboť sedila jsou profilované výklenky se sedátky, jenž se používaly v kostele ve středověku. Renesancí se začaly používat přenosné pontifikální křesla zvané sedes. Nevím, kde by se sedila mohla v tomto kostele být, neboť zde není pro ně prostor.

Pod kůrem na pravé straně vpředu je vytvořena apsida v podobě jeskyně před ní je umístěna socha Panny Marie Lurdské, která je ze dřeva a sádry o velikosti 136 x 40 cm, před kterou se konají velmi často Růžencové pobožnosti. Socha stojí na zvýšeném podstavci na boční oltáři, který je zasvěcen Panně Marie Lurdské. Oltář je ze dřeva masivu o rozměrech 180 x 240 x 138 cm. Po celé délce stěny je rozloženo sedm vyobrazení zastavení křížové cesty.

Pod kůrem na levé straně je reprodukce Božího Milosrdenství a dřevěná socha sv. Anny s Pannou Marií z r. 1885 vysoká 130cm. Po celé délce stěny je rozloženo dalších sedm vyobrazení zastavení křížové cesty.

HISTORICKÝ VÝVOJ KOSTELA

Počátky kostela nelze přesně stanovit. Podle dochovaných pramenů na místě nynějšího kostela zde zřejmě stávala tvrz, nebo jak uvádí farní kronika byl zde „nejspíše hrad“. Podle farní kroniky je zde domněnka, že zde zřejmě hlásali víru i svatí věrozvěsti Cyril s Metodějem a snad tu zasvětili první kapli. Tento předpoklad vychází z toho, že v tu dobu byly Zdounky první větší osadou severně od Velehradu a byly nazývány městečkem.

³³ Dle pamětníků byl obětní stůl pořízen za P. Vojtěcha Krále, přibližně ve stejnou dobu jako kamenné sousoší P. Marie Lasaletské, které bylo pořízeno v roce 1945

Nejstarší písemné dějiny, když přihlídneme k různým tvarům jména obce se datují r. 1298 jejichž majitelem je Albert de Doneken³⁴. Z pramenů mizí Albert v roce 1321. Krátce poté se však v nich objevuje další člen šlechtické vrstvy, nosící stejný predikát, kterým byl jistý Vlček ze Zdounek. Tento vazal olomouckého biskupa se však uvádí pouze krátce, jen do roku 1330. Poté zřejmě všechny své majetky ve Zdoukách ztrácí ve prospěch dalšího významného panského rodu, který vytvářel dějiny obce a zdejšího sídla téměř po celé zbylé období středověku. Rod Alberta ze Zdounek na konci třicátých let 14. století v úplnosti nevymírá, ale ponechává si některé statky v této obci i nadále. Kdy přesně získali Holštejnové zdounecké panství, není prameny doloženo. Za první známou zmínku o jejich zdejší držbě lze považovat až transakci, která proběhla v roce 1349 mezi Vokem I. z Holštýna a Smilem z Rataj, feudálem z nedaleké stejnojmenné vesnice. Jejím prostřednictvím prodal Smil Vokovi půl rybníka v Olšině, v místě asi 3 kilometry severovýchodně od Zdounek. Z koupě dílu rybníka je patrné, že zde již nejpozději roku 1349 museli páni z Holštýna vlastnit nějaký majetek. V roce 1349 dochází k zapsání prodeje do zemských desk, je tak pravděpodobné, že ke skutečné realizaci prodeje došlo výrazně dříve. Tehdejší zápisy byly realizovány se značnou prodlevou, je však pravděpodobné, že prodej rybníka nebyl uskutečněn před rokem 1340.³⁵ V roce 1358 Zdounky kdy je vlastnil rod pánů z Holštýna³⁶ až do roku 1481 tj. 123 let, už tehdy byly nazývány městečkem. Někteří členové tohoto rodu se píší z Vartnova. První majitelé byli Pavel řečený ze Zdounek, Vok z Holštýna, a Půta z Holštýna.³⁷ V roce 1368 přesunuje Pavel své sídlo ze zdounecké tvrze (která však tehdy ještě není výslovně uvedena) na nově získaný vodní hrad v Týnci u Břeclavi, který získal pravděpodobně od moravského markraběte Jana Jindřicha. Přitom převádí věno své manželky Markéty, které měla zapsané na Zdoukách, na vsi Hrušky a Dluhonice, patřící k týneckému panství. Zdounecké panství tak spravuje pouze Pavlův bratr Půta z Holštejna, jemuž také Pavel postupuje všechna svá zdejší práva a přidává k tomu vsi Lazníky a Lhotku u Přerova.³⁸ Poslední majitelka z tohoto rodu byla Žofie z Vartnova.

Nejstarší počátky obyvatel této oblasti lze nalézt již v době Paleolitu. Podle záchranného archeologického výzkumu, jak píše ve své seminární práci Klára Kozárková, který provádělo Muzeum Kroměřížska v letech 1980 a 1990. Byly nalezeny pozůstatky středověkého osídlení: objekty polozahloubených a povrchových staveb, zásobních a odpadních jam a také

³⁴ Sadílek Jaroslav str. 4

³⁵ Ibidem, str. 5

³⁶ Jméno pochází od hradu Holštýna nedaleko Sloupu, který se nachází v bývalém Blanském okrese. Hrad v roce 1505 ještě stál, ale v roce 1520 byl již pustý.

³⁷ Gustaw, Josef, Pecnik str. 5

³⁸ Sadílek Jaroslav str. 6; ZDO I, s. 48 č. 980; D. Papajík, Páni z Holštejna, str. 34-35.

pozůstatky otopných zařízení, které byly původně součástí obydlí. Vykopávky nebyly prováděny v Hadrách, jak se mylně domnívá Klára Kozárková, ale v oblasti Farské ulice dříve Farské zahrádky. Farská ulice se nenachází směrem ke kostelu a faře, jak se domnívají lidé neznalí Zdounek, ale je na místě potoka jenž teče ve skružích pod ulicí. Na této ulici po pravé straně jsou postaveny bytovky, z nichž dvě stojí na místě bývalé farní zahrady a po levé straně jsou řadové domy. Dříve se ulice jmenovala Farské zahrádky. Tato část zahrady svažující se od fary k potoku byla v období socialismu znárodněna, vybagrována aby byla vytvořena plocha pro možnou výstavbu. Proto zde byly objeveny pozůstatky dřívějšího osídlení. K dalším objevům středověkého osídlení došlo, jak píše Helena Chybová ve sborníku³⁹, také při stavbě skladu obchodního střediska, dříve Jednoty na náměstí. Z toho je vidět, že tato lokalita pod kostelem byla ve středověku osídlena a střežila ji tvrz na návrší v místě dnešního kostela, jak jsem již výše uvedl. Tu zde zřejmě nechal postavit již výše zmíněný Albert de Doneken, který v roce 1298 působil jako zástupce krále Václava II. V roce 1299 byl moravským komorníkem a purkrabím hradu Buchlov, kde je písemně doložen.⁴⁰ Pak o něm nejsou zprávy, až v roce 1320 je zmiňován jako Albertus de Donka⁴¹, kdy se jmenuje jako „starý komorník moravský“ a královský lovčí či lesník. Jako zástupce krále již nepůsobil, ale spravoval rozsáhlé zeměpanské lesy kolem hradu Buchlova, na jejichž okraji ležel také jeho sídlení statek Zdounky.⁴² Dá se předpokládat, že si pro své sídlo vybal prostory dnešního hřbitova, o čemž svědčí náhodné objevy a poloha kostela, který je obehnan valy. Při kopání hrobů u jižní chrámové zdi byly objeveny velmi pevné zdi základů⁴³. Skutečnou velikost tvrze nelze zjistit bez archeologického průzkumu, neboť došlo k přesunům zeminy při rozšiřování hřbitova a při stavbě železnice. Na staré tvrziště, jak píše Helena Chybová, se brzy zapomnělo. Ač se písemné zprávy o Zdounkách datují rokem 1358, tyto nálezy a nálezy v okolí kostela, nás ubezpečují o dřívějším osídlení. Kdy byl kostel založen nelze zjistit v dostupných materiálech. Jak se píše v kronice, ani v roce 1775 pan farář nemohl zjistit z dostupných materiálů počátky kostela ač si s tím dal velkou práci. V roce 1709 podle Václava Peřinky na str. 52⁴⁴ (podle farní pamětní knihy 17. května roku 1769) bylo totiž císařským patentem nařízeno, aby byl v císařství proveden soupis veškerého nemovitého církevního majetku.

³⁹ Sborník Muzea Kroměřížska str. 4

⁴⁰ Ibidem str. 93

⁴¹ Peřinka str. 43

⁴² Sadílek Jaroslav str. 4; L. Jan, Moravští podkomoří v době Václava II. Český časopis historický 95, 1997, str. 339-343.

⁴³ Vlastivěda Moravská, Zdounecký okres: str. 52

⁴⁴ Ibidem str. 52

První písemná zmínka o farnosti je z 26. května roku 1366, kdy již výše zmíněný Půta z Holštýna daroval ves Divoky zdounecké faře (dle pamětní knihy) se všemi jejími právy a příslušenstvím. Tento list byl vložen do zemských desek v roce 1368 za faráře Vavřince, proto je jisté, že v tomto roce kostel již existoval a byla již farní správa. Ve skutečnosti, jak Pozdější prameny informují, že šlo pouze o poskytnutí práv, Divoky zůstaly i nadále pevnou součástí zdouneckého panství.⁴⁵ Je spolehlivě známo, že na Zdounekách seděl Půta již v lednu roku 1358. Tehdy mu také daroval moravský markrabě Jan Jindřich svobodu a právo k lesům v „horách Hřiběcích“, příslušejících k zeměpanskému hradu Buchtovu. Půta, který se tehdy psal „z Holštajna odjinad ze Vzdúnek“, získal právo honu v těchto lesích, dále „břevna a les k stavení i k topení a ku pálení, což by jemu do Vzdúnek potřebí bylo“. Dále jak Půtovi, tak jeho potomkům daruje právo, aby v Chřibech „všelikýmu dobytku pastvu měli a také aby seno v těch horách svrchu psaných k své potřebě, kde by nejbliž Vzdúnkám příleželo, mohli dělati.“ Dále svoluje, aby v případě požáru městečka Zdounek a vsí k tomuto panství příslušejících Půtovi „chudí lidé les k stavení z těch hor mohli bráti“. Tato privilegia odůvodnil markrabě dlouholetou službou, kterou mu Půta věrně vykonával a dále někdejší půjčkou ve výši 500 zlatých, kterou markrabě Půtovi stále dlužil a místo jejího splacení mu zastavil Buchlovské lesy, dotýkající se na jihu a východě městečka Zdounek.⁴⁶ Ač Půta vlastnil rozsáhlý majetek a v roce 1371 získal od markraběte panství Náměšŕ (na Hané) s hradem a městečkem, přesto nejraději sídlil ve Zdounekách. Z toho plyne, že tu musela být tvrz, i když do 15. století není nikde o ni zmínka. Druhou manželkou Půty z Holštýna byla Anežka z Vartenberka, jíž také v roce 1376 zapsal věno na městečku Zdounekách s jejich příslušenstvím.⁴⁷ Půta umírá v průběhu první poloviny roku 1379 a zanechává po sobě jediného potomka – dceru Elišku. Její osudy však dosud zůstávají utajeny.

Po smrti Půtově se historie zdouneckého statku poněkud vytrácí. Nárok na věno, na tomto statku zapsané, uplatňuje vdova po Půtovi Anežka z Vartenber. Po smrti Půty z Holštýna značně zkomplikovaly a přestávají být přehledné. Podle Wolného byl v roce 1383 zdouneckým farářem „Seidlin“. Jisté však je, zdounecký statek byl na počátku 15. století rozdroben na množství malých a rozsahem nepodchytilných dílů. Situace se postupně stabilizovala ve prospěch holštýnského rodu. V počátcích husitských válek tak zdounecká tvrz náležela Štěpánu II. z Vartnova, což bylo pro zdouneckou tvrz osudným. Štěpán byl totiž příznivcem krále Zikmunda Lucemburského a když husité na nějaký čas obsadili Kroměříž,

⁴⁵ Sadílek Jaroslav str. 7; ZDO I, s. 53 č. 1067.

⁴⁶ Sadílek Jaroslav str. 6; AČ VII, s. 583 č. 38.

⁴⁷ Ibidem str. 7; ZDO III, s. 103 č. 235.

zpusořili i zdouneckou tvrř. Z roku 1520 známe celý rozsah zdouneckého panství. Jan z Lomnice prodává Hynkovi „tvrř pustú Zdenky s dvorem popluřným, s mlýnem panským a druhým mlýnem platným, městečko Zdounky i s kostelním podacím i s oltářem podacím tu v Zdoukách svaté Trojice, k kterémuřto oltáři přířluří plat ve vsi Divociech a v tej vsi duor popluřný“⁴⁸. V roce 1523 kupuje zdounecké panství Václav z Žerotína. V roce 1542 prodal jeden ze synů Václava ze Žerotína Pavel za sebe a své bratry Jana a Václava zdounecký statek Petrovi z Čertorej. Ve Zdoukách setřvali Čertorejřtí pouze do roku 1561, kdy statek prodali Erazímu z Bobolusk.⁴⁹ Ten 17. listopadu roku 1569 sepisuje svoji závěř, čímř odkázal zdounecký statek poručníkům Jáchymu Zoubkovi ze Zdětína a Bohuři Kokorskému z Kokor, protože jak sám uvádí, „nemájice řádnejch dítek s manželkou mou milou“. Závěř byla jeřtě téhoř roku vložena do zemských desk. Erazím skutečně záhy po sepsání poslední vůle umírá. Vzápětí pak postoupil Bohuř Kokorský z Kokor svá práva na Zdoukách, na zdejší tvrři, městečku a jiném přířluřenství, druhému z poručníků Jáchymu Zoubkovi ze Zdětína.

Kostel byl malý a bez věže, strop byl obyčejný. Podle dobových obrázků byla na střeše jen malá věžička se zvonem (viz obrázek v příloze). Ke kostelu byla v roce 1570 přistavěna věž majitelem zdouneckého panství svobodným pánem Joachimem Zoubkem ze Zdětína (viz obrázek v příloze). Tuto událost připomíná freska na stěně věže nad vchodem (viz obrázek v příloze). Na fresce jsou erby pána Joachima Zoubka ze Zdětína na levé straně a paní Anny z Wiczkowa na pravé straně. Pod erby deska pokračuje textem tohoto znění: „ANNO MDLXX VROZENI A STATECNI RITIRZ PAN IOACHIM ZAVBEK ZE ZDIETINA A NA ZDVNKACH PODKOMORZI MARGRABSTWI MORAVSKEHO TVTO WEZI KECTI A CHWALE PANV BOHV A PANNE MARIÍ DAL POSTAWITI“ viz obrázek v příloze, což potvrzuje, že věž nechal postavit Joachim Zoubek. Joachim brzy po tom v roce 1571 zemřel. Ze sedmi jeho synů mohli dědit Jan Bohuslav, Jan Jiří a Vilím. Jan Bohuslav zdědil Habrovany, Zdounky zdědil Jan Jiří a Vilím byl jeřtě nezletilý. Když Jan Bohuslav v roce 1583 zemřel, přidal Vilímovi císař roky, aby mohl po něm převzít Habrovany. Jiří řil ve Zdoukách až do své smrti v roce 1584. I když kolísal mezi vírou katolickou a luteránskou, byl pochován ve zdejším farním kostele. Zde jej dosud připomíná velký reliéfní náhrobek, vsazený v západním průčelí nové kostelní lodi. Téměř ve stejné době umírají také obě děti Jana Jiřího. I ty dosud připomínají malé náhrobní desky s reliéfním spodobněním zemřelých (viz obrázky v příloze). Protože Jiřímu zemřeli i jeho děti, přechází Zdounky

⁴⁸ Ibidem str. 11

⁴⁹ L. Hosák, s. 398, 503.

v roce 1590 na jeho bratra Vilíma. Ten protože nebyl zcela zdrav, zemřel na přelomu let 1608 a 1609. Po něm zdělila panství jeho dcera Kateřina Zoubková ze Zdětína, protože její starší sourozenci také zemřeli. Věž v roce 1613 nechal opravit farář Jan Sarkander.⁵⁰ Kateřina jelikož byla jako její otec po celý život chorá, neduživá a těla slaboučkého⁵¹ se nevdala a nemněla děti. Protože však byla horlivá katolička, odkázala ve své závěti sepsané 5. října v roce 1635 zdounecké panství jesuitské koleji, čímž se snažila podnítit založení nové jesuitské koleje na Moravě. Kateřina Zoubková se narodila v roce 1597 ve Zdounekách a zemřela 15. července v roce 1636 a byla pochována v jesuitské koleji v Brně. Její závěť byla vložena do zemských desek v roce 1636 na základě císařova rozkazu ze 7. listopadu v roce 1635. Opis darovací listiny⁵² je tohoto znění:

„Ve jméno Svaté a nerozdlílné Trojice. Amen.

Já Kateřina Alžběta Zubkovna ze Zdětína na Zdounekách a Habrovanech; rozjímajíce častokráté běh tohoto světa a krátkost' života mého pro mé ustavičné a velmi těžké nemoci, kterými mne Pán Bůh všemohoucí již od mnoha let stále navštěvovati ráčí, a že nic lepšího pod nebem bejti nemůže, jako prohlídati ku konci, a duši mou předrahou krví Krista Ježíše vykoupenu, pokud ještě zdravého rozumu užívám, jak nejlepeji opatřiti, dědictví věčné a neproměnitelné v království nebeském sobě založiti a o věci k věčnému životu přináležející jak nejvíceji se starati.

Pročež příkladem slavné paměti Jana Patriciusa Římského a manželky jeho, kteří dědictví své všechno blahoslavené Panně Marii rodičce Boží obětovali, tak i já příkladem jejich pohnutá, umínila sem si, prvé nežli mne Pán Bůh z tohoto světa povolati ráčí, všechno mé dědictví z statku Zdounského, kterýž mně Pán Bůh po mým nejmilejším panu bratru Vilímovi Bohuslavovi Zoubkovi ze Zdětína na Zdounekách a Habrovanech popříti ráčil. Pánu Bohu všemohoucímu, ke cti a chvále blahoslavené a přečisté Panně Mariji, spasení mé milé duše a mnohých jiných duší, zde na tomto světě pomocí duchovních potřebujících, dokonale obětovati a odevzdati. Poněvadž pak od dětství svého jsem poznala, s jakou velikou horlivostí, snažností a pilností Řád panův Patrej Societatis Jesu v přivozování duší lidských k pravému katolickému a samospasitelnému náboženství a rozmnožení Církvě svaté a vyučování mládeže ve školách pracuje, Pana Boha všemohoucího za tu velikou obzvláštní milost' snažně sem vždycky až posavad žádala, abych co sem koliv po mým Nejmilejším panu bratru Vilímovi Bohuslavovi Zoubkovi z Zdětína na Zdounekách a Habrovanech, zbožích těchto časných, mohovitých i nemohovitých dědila, tomu svatému tovarištvu na fundaci Coleje v tomto markrabství moravském zapsala.

Pročež tento statek můj Zdounský se všim a všelijakým příslušenstvím Zdounky městečko s vesnicemi: Stvrčziovice, Skrziczzy, Soběsuky – Zlamanou Lhotu, Divoky, Roštínem – Těšánky, Troubky, Rattaji, Aujezdem, s oběma kollaturami Zdounskou a Rattajskou, poddanými robotnými a nerobotnými, usedlými i zběhlými, platnými i neplatnými, se všemi robotami povinnostmi pěšími i povoznými, platy a ouplatky, poplatky stálými i běžnými, s tvrzí Zdouneckou aneb jak se koliv od starodávna jmenovala, dvory dobytky

⁵⁰ Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera str. 22

⁵¹ Vlastivěda Moravská, Zdounecký okres: str. 77

⁵² Opis darovací listiny v pamětní knize str. 285, který byl opsán ze Zemských desek kn. 37 fol. 153-157 A. 1636

všelijakými většími i menšími, při témž statku na ten čas i budoucně se nacházejícími, se všemy užitky i nabídky od nich pošlými – se všemi rolemi oranými i neoranými, loukami, travinami, horami, lesy, křovinami, rybníky rybníštěmi, vodami tekoucími i netekoucími, mlýny, pivovarem, vinicemi, zahradami štěpnicemi, právy spravedlnosti všemi i všelijakými jakýmiž by koli jmény jmenovány býti mohli a summou s tím vším právem a příslušenstvím, jakž jsem já téhož statku i předkovi moji v užívání byli – velebnému důstojnému knězi Societatis Jesu Generalovi a potomkům jeho nebo na místě jeho dvojtíhodnému knězi téhož řádu v království Českém Provincialovi na fundaci Colleje margkrabství moravského, kde se jeho Císařské Milosti Pánu Panu nás všech nejmilostivějšímu a nejdůstojnějšímu vysoce osvícenému knížeti Pánu Panu Františkovi Kardynalu a knížeti z Dytrychsteyna jakožto loci Ordinario a pánům Patrum Societatis Jesu víděti bude, bez všelijakých závad a nesází a dluhův k pravému spupnému dědictví, jmění a užívání daruji a mocí listu tohoto žádného práva ani vlastenství sobě ani přátelům mým, kteří by sice ab in testato po mně pozůstalost mou sděditi právo měli. Nepozůstavujíc, přenáším a postupuji, na znamení toho poddaní jim poddanost a posušenství slibovati, však s tou znamenitou výminkou, aby mně tou poslušností až do mé smrti zavázáni byli, též také abych já všecky užitky, kterékoli z toho statku vycházejí budou až do mé smrti bez všelijaké překážky /: však bez umenšení věcí nemohovitých:/ přijímala.

Když mně Pán Bůh Všemohoucí z tohoto bídného světa prostředkem smrti povolati ráčí, tehdy aby jak všecky užitky, tak také věci mohovité, zápisy peněžité, peníze hotové a summou cokoliv zanecháno a nalezeno bude, to všechno na pany Patreo Societatis Jesu, které já nyní i budoucně za dědice vyhlasuji, jmenuji a nařizuji, případdo, tak aby oni se všemi těmi věcmi jako se svými vlastními bez překážky každého člověka podle libosti své nakládati mohli.

Za kteréhož mé dání a darování žádné jiné odměny nebo náhrady jakžby koliv jmenována býti mohla nežádám, mimo modlitby, které podle svého svatého a chvalitebného ustanovení za své fundatory y dobrodince též tovaríšstvo obyčejně vykonává a upřímně vypravuje.

Aby pak takové mé dání, darování a postoupení všeho naoře jmenovaného statku mohovitého i nemohovitého, ničeho nevymíňujíc, lepší pevnost a jistotu jmíti mohlo, tento list z jisté vůle J.M. Císařské Pána, Pana nás všech Nejmilostivějšího do desk zemských tohoto markrabství moravského hned jak desky se otevřely v kraji Olomouckém v kterýmto svrchu jmenovaný statek Zdounky leží, vložiti a zapsati jsem dala, kterýžto list pečeti svou vlastní s dobrým svědomím a zdravým rozmyslem sem stvrdila a vlastní rukou podepsala. K tomu také dožádala sem se Nejdůstojnějšího a Vysoce Osvíceného Knížete a Pána Pana Františka z Boží Milosti Svatého Římského kostela tytule Sanctæ Mariæ trans Tyberim Kardynala a Knížete z Dytrychsteyna biskupa Olomouckého, knížete královské kaply České, hraběte J.M.C. tajné rady, Potectora Germaniæ a hejtmana margkrabství Moravském, a urozeného a statečného rytíře pana Ludvíka z Tarolu a na Tharolu, Jesenici, Vražnej a Slatině J.M.C. jakož i J.K.O.K.M. p. kardynala a knížete z Dytrychsteyna raddy, že sou pečeti své vedle mé /: však sobě a erbům svým beze škody:/ k tomuto listu pro svědomí přitiskout dali.

Jenž jest dán a psán v městě Brně šestého dne měsíce Ledna Letha Panie 1636.“

V roce 1636 byla zřízena jezuitská kolej v Kroměříži, protože však byla vpádem švédů do Kroměříže v roce 1643 úplně zničena, byla založena v roce 1644 kolej v Uherském Hradišti. Tělo Kateřiny Zoubkové sem bylo přeneseno z Brněnské koleje.

Za faráře Karla Jana Viktorina Poláška⁵³ byl ze sbírek v roce 1697 ulit v Brně u Jana Meláka největší Zdounecký zvon, ze zvonoviny o rozměrech 92x70cm a o hmotnosti 390kg. 29. dubna téhož roku za působení rektora jesuitské koleje P. Tomáše Koukola byl zvon zavěšen. Dle zápisů Kostelní účty 1683-1791: 1697, Nový zvon (10 centů 66) Panny Marie bez poskvrny počaté dedičovaný - v Brně od měšťana Johana Baptisty Mellaka ulitý a od Guileilma Mannebacha preláta a převora augustiniánského u sv. Tomáše v Brně posvěcený. V roce 1745 za rektora koleje P. Antonína Hrušky začala přestavba kostela. Původně gotický kostel byl přestavěn ve slohu barokním, nákladem jesuitské koleje v Uherském Hradišti. Nejprve bylo přistavěno presbyterium 2,5 sáhů dlouhé. V roce 1746 musel P. Hruška odejít do Klatov za rektora koleje a místo něho pokračoval s přestavbou nový rektor koleje P. Waczlav Rambowský. V roce 1749 byla nákladem jesuitské koleje v Uherském Hradišti přistavena sakristie a vrch věže⁵⁴. Střecha kostela, věže a sakristie byla pokryta šindelem. Kde byla stará sakristie a jak vypadala, není nikde psáno. Přestavba byla ukončena v roce 1749 jak se píše ve farní kronice. Stavbu od počátku vedl P. František Antonín Gewiczky⁵⁵ a prováděl zednický mistr p. František Barus ze Zdislavic⁵⁶. Jak ukazují „počty kostelní“ farnost byla chudá. Značnou podporu dostávala stavba jak materiální, tak finanční od P. rektora jesuitské koleje v Uherském hradišti a od majitele Zdouneckého statku a patrona kostela. Pak byli ještě i jiní dobrodinci, kteří přispěli:

pani Rosaria Walonka roz. Levická – 50 R., Rosina Bakoška ze Soběsuk 80 R., vdova Konečná ze Zdounek 23 R., Josef Musil ze Šelešovic 5 R., Jan Holik ze hotky 7 R., Jiří Procházka z Něžic 6 R., Václav Procházka z Něžic 20 R., Martin Kvasnička z Rataj 10 R., Jiří Dubina ze Zlámanou 8 R., Jan Vrba z Troubek 6 R., Jiří Procházka 2 R., Isidor Ohlidal ze Zdounek 3 R., pan Kantor Zdounecký 6 R., Josef Homola ze Cvrčovic 5,30 R., Bartoloměj Ratajský ze Zdounek 4 R. a mnoho jiných, pan farář Gewiczský také ze svého přispíval.

⁵³ Do pamětní knihy farnosti Zdounky r. 1900 zapsal P. Horák: Karel Jan Viktorin Polášek z Holešova 27tý Zdounecký farář.

⁵⁴ Dle Wolného roku 1748

⁵⁵ Do pamětní knihy r. 1900 zapsáno: P. František Antonín Gevický z Napajedel byl investován jako 28tý za Zdouneckého faráře 4. července r. 1741. Do té doby byl Zdouneckým kaplanem.

⁵⁶ K tomuto jsem objevil článek ze sborníku prací Fil. Fak. Brněnské univ. v kapitole Materiály na str. 381: Zde se mimo jiné píše, že „Přestavba však nebyla provedena podle plánu. Kruchta byla podklenuta jediným obloukem místo dvou navrhovaných podpěrných pilířů a asi z finančních důvodů nebyla provedena navrhovaná důsledná barokizace věže. Zda je autorem publikovaného plánu zdislavický zednický mistr Baruš nelze s jistotou říci, neboť plán není signován, ani provázen výmluvným průvodním materiálem. Vzhledem k typicky provinčnímu charakteru navrhované úpravy a dosti neobratnému provedení výkresu lze tuto možnost připustit. Zbarokizovaná podoba chrámu se však nedochovala, ustoupila radikální přestavbě chrámové lodi v roce 1934.“ Nevím jaké plány přestavby z roku 1745 viděl autor, jehož jméno nevím neboť článek není signován. Spíše si myslím, že to byl nějaký náčrtek, což však nemohu posoudit jelikož jsem to neviděl. Je však zřejmé, že autor neměl dostatek materiálu a ani kostel zřejmě neviděl. Jinak by nemohl napsat větu o radikální přestavbě chrámové lodi, protože se jednalo o zbourání části lodi a její zvětšení přístavbou. Také barokní přestavba z let 1745-1749 se z velké části dochovala a ne jak píše autor článku.

16. dubna dopisem pan farář žádá konzistoř o uvolnění částky 100zl. z kostelního účtu, kde bylo uloženo 150zl.⁵⁷ z kostelního účtu, kde bylo uloženo 150zl.⁵⁸

V 18 století neměla farnost žádné jmění, protože dle účetní knihy od roku 1685 byla farnost oloupena o vše co jí dobrodinci před husitskými válkami darovali a upsali. Proto veškeré příspěvky farníků pokryly jen opravy a potřeby k liturgii. Vše se ztratilo za husitských válek a náboženských zmatků. 27 března 1773 se staly Zdounky děkanstvím, kdy sem přišel 31tý farář P. Antonín Gabriel Graft z Příbora, byl zároveň prvním děkanem. Za jeho farářování byli jezuité, kteří bydleli na zámku „způsobem dosti nešetrným“ vypuzeni a Zdounecký velkostatek převzat zemskou správou. Dle farní pamětní knihy byla na zámku byla kaple, co se stalo se vzácnými věcmi v kapli se neví. Pan farář Graft zemřel v květnu r. 1798 a byl pohřben před bočními dveřmi, kde nyní stojí kaple. Jeho obraz v roce 1900 visel na faře na chodbě. V roce 1764 byla zvýšena věž za 150zl., pokryta šindelem a osazena hodinami, které zakoupila obec a udržovala. Vrch věže s pozlacenou bání a pozlaceným křížem postavil Jan Brančík mistr tesařský. V roce 1822 praskl zvon Nejsvětější Trojice a v roce 1823 byl v Olomouci přelit. Zvon sv. Martina byl zakoupen a darován p. farářem Martinem Vyskočilem⁵⁹ roce 1839, který založil zvonovou nadaci.

Dle inventární knihy z roku 1880 visely ve věži tyto zvony: sv. Trojice (800zl.), sv. Václava (500zl.), sv. Martina (190zl.), sv. Šimona a Judy (110zl.), sv. Dominika (20zl. z r. 1799) a umíráček sv. Markéty (15zl.). V zápisech kostelní nadace na str. 103 je napsáno, že v roce 1867 přibyly dvě položky: jedna na velký zvon a jedna na prostřední zvon. V roce 1880 praskl zvon „sv. Šimona a Judy“⁶⁰ a tak byl z prostředků nadace v roce 1881 koupen nový zvon „sv. Cyril a Metoděj“⁶¹, který ulil Emil Weber. Příjmy do této nadace byly z darů a poplatky za zvonění. V inventární knize z r. 1893 je napsáno, že zvon sv. Markéty je z r. 1740 a v r. 1746 přelity. V roce 1903 napsal pan farář Adolf Horák, že v kostelní věži byly zvony: Hlavní zvon P. Marie, zvonovina, v. 75 cm, š. 100 cm, hmotnost 500 kg na kovové stolici, zdoben reliéfy. Nejsvětější Trojice korunuje P. Marii. Další reliéfy jsou: sv. Ignáce, sv. Františka a sv. Václava. Byl na něm nápis tohoto znění: „*Fil B. M. J. Honori*

Filice Dei Patris, Matris filii. Sponsae Spiritus sancti Templi SS Trinitati

⁵⁷ Dokument z Olomouckého archivu fond ACO karton 4732 folio 1 a 3

⁵⁸ Plánek a zmíněné dokumenty jsou v příloze

⁵⁹ P. Martin Wiskoczil ze Strážnice od 7. června 1827 33tý Zdounecký farář, od 16. února 1856 Zdouneckým děkanem. Zemřel 11. května 1856 a pohřben ve vyzděném hrobě před hlavním vchodem do kostela.

⁶⁰ Zápis nadačního účtu viz příloha „Nadace faráře Martina Vyskočila“

⁶¹ Zápis V inventární knize kostela a fary viz příloha Inventární kniha r.1880-1883a a Inventární kniha r.1880-1883b

semper immaculatae Virginis Mariae. Jan Bapt. Mellik Brunae anno 1697“.

Na druhém zvonu Nejsvětější Trojice byly reliéfy Nejsvětější trojice, sv. Florián, sv. Josef a sv. Jan Nepomucký. Na zvonu byl nápis tohoto znění: „*In Honorem SS Trinitatis et SS Patronorum parochiani Zdounecenses compararim Ao 1822*“.

Na třetí zvonu sv. Martina byl nápis tohoto znění: „*Martinu Xaverius Wiskoczil parochus XXXIII vovel maviter suae Ecclesiae pro pulsu cuiuslibet pauperis gratuito Wolej jako trauba powyjš hlasu svého a oznam aby rista lidu zvestowali chválu mou.*“

Na čtvrtém zvonu sv. Cyrila a Metoděje byl nápis tohoto znění: „*Ad gloriam SS Trinitatis pro ecclesiae Zdounecensi*“.

Střecha sakristie byla od r. 1890 pokryta plechem červeně natřeným a věž byla v r. 1903 pokryta místo šindelem také červeně natřeným plechem.

Z důvodu 1. světové války měly být odebrány ve Zdoukách odebrány zvony na základě rozhodnutí ze dne 27. ledna 1917, jako materiál pro vojenské účely. Na konferenci v Kroměříži dne 31. ledna 1917, kde byl i Zdounecký děkan P. Adolf Horák bylo řečeno, že nebudou odebrány všechny zvony. Dne 7. února 1917 to dopisem čís. 1748 potvrdil z Knížecí arcibiskupské konsistoře generální vikář P. Geisler. V inventární knize roku 1917 pan farář Adolf Horák napsal, že byly kvůli vojně sebrané tyto zvony: Nejsvětější Trojice, sv. Martina, sv. Cyrila a Metoděje a sv. Markéty. Zvon P. Marie a zvon sv. Dominika byly ponechány. Místo vzácného zvonu sv. Markéty (umíráčku) byl z darů dobrodinců pořízen nový 20kg umíráček ze železné slitiny. Dne 1. února 1927 nabídlo Chránové družstvo z Pelhřimova Zdouneckému panu faráři Ādolfu Horákovi tyto zvonařské firmy: Manoušek, Herold, Buřil a Perner s vyjádřením o kvalitě jednotlivých firem. Nakonec byla vybrána v roce 1927 firma Manoušek. Podle smlouvy s Chránovým družstvem v Pelhřimově vyrobila tři zvony, které měly být přizpůsobeny k tónu gis^1 podle starého zvonu Panny Marie z roku 1697: zvon s obrazem Nejsvětější Trojice tón b^1 na kterém byl nápis „Válka vzala, láska dala“; další s obrazem sv. Matouše tón c^2 a sv. Jana Sarkandera tón es^2 . Ty byly 23. května 1927 zkolaudovány Msgre V. Müllerem, dle kolaudační zprávy ze dne 31. května

1927 a následně odeslány drahou do Zdounek. Ve dnech 11 – 13. června toho roku byly ve Zdounecké věži zavěšeny montérem Bohuslavem Dědíčem z Brna.

Za válečných dnů v r. 1942 byly opět zabaveny tyto zvony: Nejsvětější Trojice, sv. Matouše, sv. Jana Sarkandera a sv. Dominika. Zvon sv. Dominika byl brzy vrácen zpět.

Obec na své náklady pořídila na věž nové hodiny s ciferníky na všechny čtyři strany. Věž, která byla vichřicí a válkou poškozena, byla v roce 1947 provizorně opravena.

V roce 1810 byl kostel vydlážděn velkými pískovcovitými dlaždicemi a v roce 1853 za P. Wiskoczila byla vydlážděna zákristie Kehl-heimskými tmavými a bílými dlaždicemi. V kostelním inventáři z roku 1903 se píše, že v roce 1856 byl kostel také vydlážděn těmito novými dlaždicemi.

Od roku 1764 nebyla prováděna žádná podstatná změna až do 1861, kdy byla přistavěna kaple ke cti blahoslaveného Jana Sarkandera. Kaple je propojena s původním kostelem „Vítězným obloukem“. Na tuto stavbu přispěl penězi P. Martin Wiskoczil a materiál darovala pani Leopoldina hraběnka z Thun – Hohensteinů. Stavba začala 22. října 1861 dokončena a vysvěcena byla 17. listopadu 1861.

Již od 19. století se z kapacitních důvodů uvažovalo o rozšíření kostela. Existovalo několik verzí, kterých se chci zmínit.

Prozatím poslední oprava na kostele byla střecha věže, kdy se prováděla výměna střešní krytiny se zpevněním podkladu. Vyměňovali staré střešní tašky, které byly popraskané a uvolněné za nové. Oprava byla uskutečněna za pana faráře P. Radomíra Němečka 19. srpna až 4. listopadu 2010. Opravu projektoval a vedl ing. Slavomír Černý. Další oprava je plánovaná na jaře r. 2011, kdy se bude opravovat fasáda věže. Všechny tyto opravy jsou pod dohledem památkářů.

PŮSOBENÍ JANA SARKANDERA VE ZDOUNKÁCH

Sv. Jan Sarkander kněz a mučedník olomoucké arcidiecéze.

1609-2009: Výročí 400 let kněžského svěcení Jana Sarkandera.

Narozen 20. prosince 1576 ve Skočově v Polsku. Jeho matka Helena Gurecká z Kornic pocházela z rozvětveného rytířského rodu, otec Řehoř Matěj Sarkander by asi zámožným měšťanem. Bylo to katolická rodina se slezskou národností, proto se k němu hlásí tři národy: český, polský a německý. Dle působení Jana, bylo jeho rodině české prostředí asi bližší. Zřejmě proto je v zápisu svěcenců Olomoucké diecéze asi zapsána národnost „Skoczoviensis

Moravus“. Jan mněl nevlastního bratra Matouše Vlčovského (z prvního manželství své matky) a vlastní bratry Mikuláše (o kterém se ještě budu zmiňovat), Pavla a Václava. V literatuře ještě bývá uvedena sestra neznámého jména, ale z dochovaného listu z Příbora z března roku 1622⁶² a svatební smlouvy jeho bratra Pavla s Kateřinou Pidničkou vyplývá, že Jan mněl sestru Salomenu. Po smrti otce r.1589, když bylo Janovi 13 let, se odstěhovali do Příbora, kde tři roky chodil do školy. V roce 1596 vstoupil do Mariánské družiny v Olomouci, v této družině byl i Jan Scintilla,⁶³ který byl později městským sudím, jenž byl přítomen Sarkanderovým mučením a která zaznamenal . 8.6. 1597 byl zapsán do jesuitské školy v Olomouci. Byl hluboce věřící a vzorem neposkvrněné čistoty. Když v Olomouci r. 1599 vypukl velký mor, odešel r. 1600 studovat do Prahy jesuitskou vysokou školu. 9. května 1602 byl jmenován bakalářem a rok na to r 1603 obdržel titul magistra filosofie. V Praze byl rovněž v Mariánské družiny, která se jmenovala Zvěstování Panny Marie. Ve studiích pokračoval v r. 1604⁶⁴ na bohosloví ve Štýrském Hradci. Prameny nehovoří o tom, kde Jan ten rok byl jestli byl u své matky nebo bratra Mikuláše ve Velkém Meziříčí. Víme, že před tím tam nějakou dobu byl a pomáhal svému bratrovi při jeho kněžské práci, což mnělo velmi příznivý vliv na Janovu formaci. 22. prosince 1607 po den před tím vykonané zkoušce z teologie u olomouckého arcijáhna Benedikta Knaura, přijal v dolní kapli Kroměřížského zámku od kardinála Dietrichštejna všechna čtyři nižší svěcení najednou. To, že jej světil kardinál Dietrichštejn byla záruka, že má vyřešeny a uzavřeny všechny světské záležitosti. Na kněžství se prakticky připravoval u svého bratra Mikuláš, který byl 1. února 1608 ustanoven farářem v Opavě. Tento jeho pobyt je doložen korespondencí, kterou vyřizoval po dobu bratrovy nepřítomnosti. Zde se připravoval i teoreticky, neboť zde soukromě studoval teologii pro přijetí vyššího svěcení. 20. prosince 1608 v olomoucké katedrále přijal svěcení na podjáhna z rukou světícího biskupa Jana Křtitele Civala „ad provisionem Illustrissimi Domini Cardinalis“. Což byl další důkaz Janových kvalit. Podjáhni byli zavázáni k doživotnímu celibátu a k povinnosti breviáře. Na svátek sv. Josefa 19. března 1609 v jesuitském kostele v Brně byl kardinálem Dietrichštejnem vysvěcen na jáhna a o tři dny později byl 22. března 1609 v kolegiálním kostele sv. Petra a Pavla v Brně vysvěcen na kněze. Svěcení přijal z rukou světícího biskupa Civaliho a pak se vrátil ke svému bratrovi na faru do Opavy. Byla o pro něj vynikající zkušenost, protože jeho bratr

⁶² Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera str. 11

⁶³ Z doktorandské práce ThLic. František Janhuba Litoměřice 1984 str. 119

⁶⁴ Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera str. 12

byl po dlouhé době prvním katolickým knězem v Opavě a byla složitá politická situace. Jan byl horlivý ve víře, velmi dobrotivý a vlídný.

O působení Jana Sarkandera ve Zdounkách se píše ve farní pamětní knize, že úřad mněl zde těžký. Když si připomeneme dobu ve které se nacházel, nebudeme se ani divit. Bylo to období velkých náboženských nepokojů. Moravské poměry byly v jeho době velmi složité. Kořeny této situace byly na počátku 15. století, kdy Husité prosazovali své přesvědčení a názory jako závazné pro Čechy a Moravu bez tolerance. Ta začala až po bitvě u Lipan. Husité vědomi si své převahy žádali císaře Zikmunda o zápis „o náboženských svobodách“, tzv. Kompaktáta. Ta se vztahovala pouze na utrakvisty a katolíky, ale ne na např. směr táborsko-bratrský. Utrakvisté tyto zásady plně akceptoval, římský katolicismus nikdy. Kutnohorský sněm v r. 1485 sice přijal usnesení o náboženské svobodě v Čechách pro každého člověka bez výjimky, ale Bratři byli často velmi krutě pronásledováni. Po Tridentském koncilu katolíci v Čechách opět nabírali dech a tak se dostávali do větších a hlubších rozporů s nekatolickou většinou. Plodem husitských válek byla likvidace duchovních v Zemském sněmu, proto i demagogické prohlášení tohoto sněmu, že v království od starodávna nebylo více stavů mimo panský, rytířský a měšťský. Stavové prohlásili, že církevní majetek je majetkem královské komory. Na základě úpadku víry a disciplíny, kladl Tridentský koncil důraz na výchovu a vzdělání, proto mněly jezuitské školy takový význam. Mimořádnou roli hrálo také umění. Vládla zde česká tolerance, která se ovšem nevztahovala na jezuitu. Právem v tom spatřujeme vliv světové reformace z Ausburgu r. 1555 s její zásadou: „cuius regio, eius religio“ „koho země, toho víra“. Nejvíce se projevila tato zásada např. za stavovského povstání na Moravě. Preláti byli vyloučeni ze stavů, katoličtí páni a rytíři se nesměli stát zemskými úředníky.⁶⁵ Tato svoboda nám připomíná svobodu, kterou jsme zažili v letech 1948 – 1989.

Těžkosti nemněl jen ve Zdounkách, ale od počátku svého kněžství. R. 1609 byl farářem v Jaktáři zde jej ovlivňovaly problémy, které mněl jeho bratr P. Mikuláš Sarkander⁶⁶ jenž byl farářem v nedaleké Opavě. Z těchto důvodů kardinál Dietrichštejn přeložil r. 1609 P. Jana do Uničova. Uničovští si sami žádali P. Jana už na sv. Václava, protože městské radě náleželo patronátní právo, ale chtěli jej jako místofaráře. Dopustili se však několika formálních chyb, proto P. Jan nastoupil až 10 října 1609. Dlouho tam však nesetřval, protože i zde byl příčinou jeho bratr P. Mikuláš. P. Jan se totiž neustále horlivě angažoval v jeho záležitostech, ač byl stále upozorňován kardinálem Dietrichštejnem, aby toho zanechal. Když P. Jan navštívil

⁶⁵ Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera str. 10

⁶⁶ Ibidem str. 18, Mikuláš Sarkander a jeho aktivity

svého bratra P. Mikuláše ve vězení⁶⁷, tak ten po této návštěvě utekl. Proto padlo podezření na P. Jana a na jeho bratry Pavla a Václava. Bratři byli proto v Olomouci uvězněni. Zde strávili asi rok a vedlo se jim dost bídne, jak vyplývá z Janových dopisů do Uničova.⁶⁸ 27. ledna 1611 byli bratři Sarkanderové propuštěni výměnou za rukojmí. Kdo byli ti rukojmí, nevíme. Na jaře r. 1611 kardinál Dietrichštejn jmenoval P. Jana farářem v Charváttech, kde mněl také problémy. Charvátští farníci už r. 1605 svému faráři zadržovali desátky a tak na P. Jana asi moc nezbyvalo. Byla to Charvátská tradice, že desátky byly příjmy farní a ne osobní požitky kněze. Jenže i kněz musí být z něčeho živ, proto žádal kardinála o přeložení do Brumova na kaplanské místo u pana Jana Kavky z Říčan. V tom mu kardinál nevyhověl, přeložil jej však na sv. Michala r. 1611 k sobě do Kroměříže. Protože od sv. Jiří r. 1612 se uvolnila fara ve Zdoukách⁶⁹, požádal pan Kavka o Sarkanderovo jmenování do této farnosti. Farnost byla sice od roku 1600 katolická, ale její náboženská úroveň byla velmi nízká, proto svěřil kardinál Dietrichštejn P. Janovi tento misijní úkol. Jak se píše ve sborníku k svatořečení Jana Sarkandera, Zdounky byly v tomto ohledu skutečným úhorem. Ve Zdoukách byly totiž silné tradice Bratrské. Jelikož působnost Zdounecké farnosti byla tak rozsáhlá a sv. Jan Sarkander se svým farníkům věnoval naplno, povolával si na výpomoc duchovní správě jezuitské kněze z Olomouce. Pod jeho správu patřilo 6 osad farnosti Zdounecké, 4 osady filiálky Zlámanské, farnost Zborovice, farnost Rataje a farnost Roštín. Dle záznamů z nejstarších matrik byly určité tyto farnosti spravovány ze Zdounek do roku 1680. Zde ve Zdoukách dostal P. Jan od kardinála fakultu rozhřešovat z hříchů,⁷⁰ pro spásu svěřených duší. Dostal moc udělovat rozhřešení: žhářům, svatokrádcům, podvodníkům, uchvatitelům církevního majetku, útočníkům na posvátná místa, vrahům, utlačovatelům duchovních osob i těm, kdo takovou osobu zmrzačili, konkubinářům a podobným veřejným hříšníkům jakož i těm, kdo se zapletli do uctívání model, magie, věštění, vzývání démonů, hádání osudu a jiných klamných praktik a pověr. Na tomto je vidět že kardinál Dietrichštejn mněl již o P. Janovi lepší informace, než v předchozích letech a proto mu tuto moc svěřil. Tuto fakultu nedostával každý kněz.

V březnu roku 1615 byl přeložen na faru Boskovicích, jenž byla na panství Václava mladšího Morkovského ze Zástřízl. Zde působil rok, zde byla tradice Bratrská ještě silnější než ve Zdoukách, proto jeho působení zde bylo rovněž obtížné. 15. května 1616 jej kardinál na základě žádosti Ladislava Popela z Lobkovic, hejtmana moravského a pána na Holešově.

⁶⁷ Ibidem str. 18, Mikuláš Sarkander byl uvězněn kardinálem Dietrichštejnem v Olomouckém vězení.

⁶⁸ Ibidem str. 19

⁶⁹ Ibidem, str. 21. Podle Wolného na str. 326 přišel z Charvát do Zdounek Jan Sarkander r. 1610 a odešel ze Zdounek do Boskovic r. 1613. Pamětní kniha z r. 1900 se v tomto smyslu rovněž zmiňuje o příchodu Jana Sarkandera do Zdounek. Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera, uvádí jeho příchod do Zdounek 1612

⁷⁰ Rozhřešovat z hříchů mohl pouze biskup.

Zde byl poprvé po dlouhé době katolický kněz. Zde rovněž bylo významné středisko Jednoty Bratrské a zároveň misijní působiště Tovaryšstva Ježíšova a ti potřebovali někoho, kdo by pokračoval. Zdounky, Boskovice a Holešov byly misijním působištěm jezuitů a P. Jan byl jejich pokračovatelem. Je zřejmé, že se osvědčil, neboť byl žádán i jinde. Například měšťané Kroměříže žádali Kardinála, aby znovu obsadil „vhodnou osobou“ místo děkana. Tato žádost byla navíc podpořena purkmistrem a radou města: „.. před Vaší knížecí milostí netajíme ..., že ctihodný kněz Jan Sarkander, nynější holešovský farář, jsa člověk pokojný a dobrého života a příladu, k tomu by se hoditi mohl.“⁷¹ O jeho způsobu života se vyjadřuje jeho životopisec v roce 1712 Jan Jiří Ignác Středovský⁷² ve svém díle *Rubinus Moraviae* (Rubín Moravy): *Sua amanter rogare – in concionibus, quamvis ad initium raro auditores supra decem haberet, assiduus tamen esse -- ad infirmos Sanctissimum Viaticum tam in civitate quam extra etiam ad longe absitos pagos, nihil remorante frigore, pluvia pruina pedes detecto capsite pientissime deferre --- faris aequae ac domi gravem. Modestum. pium et circumspectum se gerere --- continue studiis Sacrae Scriptorumque librorum lectioni atque orationi inhaerere, ut aeditui eum pro obeunda alia functione accedentes raro aliter quam explicito in scamnum. Breviaris, flexum ad ie dejectis in terram genibus invenirent orantem. – Vestis illi juxta canonicas sanctiones talaris, crines attonsi carona clericali ornati, barba non culta non neglecta, coeteraque in es omnia prodebant, singu*

⁷¹ Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandra str. 23.

⁷² Jan Jiří Ignác Středovský se narodil 16. dubna 1679 v Brumově. Gymnázium studoval u jezuitů v Uherském Hradišti, filozofii ve Vídni a teologii v Olomouci. V Pavlovicích vypomáhal v duchovní správě již jako minorista (bohoslovec s nižším svěcením) v letech 1701 – 1702. Také jako jáhen v Pavlovicích křtil. 10. června 1702 byl v Olomouci vysvěcen na kněze. Půl roku působil jako zámecký kaplan u hraběte Bedřicha z Oppersdorfu v Dřevohosticích. 18. ledna 1703 se stal farářem v Pavlovicích nad řekou Bečvou (tak se tehdy úředně Pavlovice nazývaly). Byl vynikajícím pastýřem a láskyplným otcem svěceným ovečkám. Kromě duchovní správy se zabýval historií. Vydal několik svých prací knižně: Roku 1705 vydal spis *Mercurius Moraviae memorabilium* (Posel moravských pamětihodností). Druhá kapitola tohoto spisu je první tištěnou obranou české řeči. (Balbínova slavná „Obrana“, vyšla tiskem až roku 1775). Roku 1710 vydal tiskem svůj největší spis *Sacra Moraviae historia sive Vita SS Cyrilli et Methodii* (Posvátné dějiny Moravy neboli život sv. Cyrila a Metoděje). Roku 1712 vydal tiskem *Rubinus Moraviae* (Rubín Moravy). Životopis mučedníka Jana Sarkandra. Tento spis nenapsal Středovský sám, ale spolu s holešovským farářem P. Ondřejem Eustachem Schwartzem. Většina díla Středovského však zůstala v rukopisech, které nyní uchovává bývalá arcibiskupská knihovna v Kroměříži a státní archiv v Olomouci. Je to především 12 svazků *Apographa Moraviae sive Copiae variarum litterarum* (Přípisy moravské, neboli opisy nejrůznějších listin). Dále je to 5 svazků, nazvaných *Caementa historica sive APPARATUS pro conficiendis universalibus Moraviae Chronicis* (Historické stavebníky k sepsání podrobných dějin Moravy). Toto dílo je běžně nazýváno jako *Apparatus*. V těchto 16 svazcích rukopisu je popsáno 4500 stran. Středovský v nich zachránil znění mnohých listin, které se v originále nedochovaly. Rady proti různým nemocem lidí i domácích zvířat sebral Středovský v rukopise nazvaném *Medicus Domesticus* (Domácí lékař). Středovský zemřel na tuberkulózu 18. srpna 1703 ve věku 34 let. Je pohřben v kryptě pod farním kostelem v Pavlovicích u Přerova. Za svou práci dosáhl vysokých církevních vyznamenání. Např.: byl jmenován apoštolským protonotářem a i. p. s právem nosit biskupskou mitru. ([online] [cit. 1. března 2011] dostupné na [www: http://lubosg.tripod.com/pages/4farnost.htm](http://lubosg.tripod.com/pages/4farnost.htm))

Corpore a natura imbecillare...⁷³ I v Holešově mněl problémy s desátky. Přifařené obce patřily jiným pánům a Ti zakazovali svým poddaným odvádět desátky katolickému faráři platy a dávky v plné výši. Tyto vesnice patřily panům Vilému Ulensdorfovi z Němčí, Volkangu Mengesreierovi z Trukova, Burianu Tlukovi z Těšinovic, Janu Felixi Obešlíkovi z Litultovic a hlavně majitel Bystřického panství Václav Bítovský z Bítova. Posledně jmenovaný se dostal do styku s P. Janem Sarkanderem již podruhé a později spolu s Vilémem Ulensdorfem jsou mezi Janovými soudci.

Když se v květnu r. 1619 Morava připojila ke stavovskému povstání, byl pan Ladislav Popel z Lobkovic sesazen z úřadu zemského hejtmána a uvězněn. Uvěznění byli také kardinál Dietrichštejn i Karel st. ze Žerotína a všichni jesuité byli vyhnáni ze země. Holešovští 17. května 1619 opustili město a P. Jan zůstal s hrstkou katolíků v Holešově sám. Jak velké mněl starosti s financováním far se dovídáme z dopisů adresovaných jeho sourozencům včetně Mikuláše.⁷⁴ Jan v dopisu Mikulášovi 4. dubna 1619 mimo jiné prosí o obstarání knih: biblické konkordance, spisy Řehoře z Valencie, dvousvazkový historický katechizmus, spis Jana z Kartageny o tajemstvích Panny Marie a sv. Josefa a výtah kontroverzí sv. Roberta Bellarina.⁷⁵ Což svědčí o jeho zájem o teologii a hloubce jeho víry, než z hamižnosti. P. Jan byl dosti politicky neprozíravý, což se mu stalo osudným. Vidíme to například, že se v červenci 16019, v době nepokojů vydal na pouť do Čenstochové a ještě využil příležitosti cestovat s Lobkovicovým podkoním. Ten cestoval do Krakova, kdežto P. Jan cestoval do Čenstochové, aby zde u Paulínů podle tradice vykonal měsíční duchovní cvičení u matky Boží Jasnohorské. Faru svěřil Kroměřížskému proboštovi Vavřinci Zwetlerovi a zámeckému kaplanu Samuelu Tučkovi. Odtud odešel na Lobkovicovy statky v Rybníku u Ratiboře a po čase šel do Krakova požádat o přeložení z Holešovské fary. Když mu v Krakově nebylo vyhověno, vrátil se zpět do Rybníka. Zde jej zastihl dopis Ladislava Popela z Lobkovic na který mu P. Jan 22. října odpověděl: že z Holešova neodešel ze strachu, ale proto aby nepřitěžoval farníkům svou přítomností. Navrhoval, aby Samuel Tuček se stal farářem a on by byl jeho kaplanem.⁷⁶ Pan Lobkovic to odmítl a tak se P. Jan musel vrátit zpět do Holešova. Tím že byl v Čenstochové padlo na něj podezření, že se spolčil s kozáky a pak se podezření zvýšilo „zázrakem“, který v Holešově se odehrál v únoru 1620. Polští lisovčáci, kteří bojovali stejným způsobem jako kozáci, vtrhli na Moravu, loupili a vraždili, až se dostali k Holešovu. Zde jim (jak praví legenda) vyšel Jan Sarkander vstříc v procesí s hrstkou

⁷³ Pamětní kniha farnosti Zdounky

⁷⁴ Mikuláš Sarkander roku 1618 zakládá v Olomouci nadaci ve prospěch jezuitské koleje

⁷⁵ Sborník Matice k svatořečení Jana Sarkandera str. 25.

⁷⁶ Ibidem str. 26.

katolíků s monstrancí nad hlavou a tím zachránil Holešov.⁷⁷ Zda to byl zázrak, nebo víra lisovčků podrobněji popisuje Sborník ke svatořečení Jana Sarkandera. Za povšimnutí stojí, že podobná situace se odehrála v Bzenci: farář František Malý jim vyšel vstříc s eucharistií v rukou.

A když byl P. Jan byl pozván s ostatními kněžími z holešovska nejvyšším moravským sudím Václavem Bítovským do Brna, vytušil že jde vlastně o něho, začal se skrývat. P. Jan byl nakonec náhodně vypátrán v lese u Troubek (u Přerova nikoliv u Zdounek), byl zajat a uvězněn v Olomouci. Kde byl mučen tak, že na následky mučení zemřel 17. března 1620 večer mezi 22. a 23. hodinou. Sarkanderovo utrpení neskončilo ani po smrti. Tělo bylo přeneseno do nedalekého domu Markéty, vdovy po Šebestiánu Světlíkovi. Když ale bylo třetí den připraveno k pohřbu a lidé se již scházeli, objevil se Puchheim a prohlásil, že takového zemězrádce měli zahrabat raději pod šibenici. Na jeho zákrok luterská městská rada pohřeb zakázala.

Blahoslaven byl Piem IX 3. listopadu 1859 v Římě, beatifikační slavnost se konala ve svatopetrské bazilice v Římě, v Olomouci ve dnech 22 – 25. září 1860. Dne 24.9.1860 večer byly za účasti Zdouneckého pana faráře P. Merty přeneseny ostatky bl. Jana Sarkandera z kostela sv. Michala do Dómu. 20. září 1860 byla ve Zdounekách velká slavnost. „Kostelu Zdouneckému dostalo se týchž sv. Ostatků z pravé ruky podloktí.“⁷⁸ V rodném Skočově proběhla slavnost 14.10. 1860. Na přelomu července a srpna roku 1861 v Boskovicích.

Svatořečen Janem Pavlem II 21. května 1995 v Olomouci. Proces svatořečení se ale neobešel bez potíží. Na jedné straně snaha římskokatolické církve v čele s papežem a na straně druhé

⁷⁷ Jak se píše ve sborníku, zde se materiály různí ve svých výpovědích. V Holešovské kronice (1615-1645) se píše stručně: „léta 1620 v den sv. Doroty (tj. 6.února) přes Moravu jeli Poláci mimo Holešov.“ V kronice Olomoucké z let 1619-1620, která se dochovala v opisech z počátku 18. století, klade tuto událost ke dni 7. února a líčí ji shodně s listem Ladislavova bratra a dědice pana Zdeňka Popela z Lobkovic císaři Ferdinandovi II. Ze dne 5. června 1624. Nejpodrobnější popis, který je o 50 let mladší, máme od Ondřeje Eustacha Schwarze, který mněl zřejmě materiály nám neznámé. K jeho údajům musíme být opatrní, jak se píše ve sborníku. Odlišné zachránění města popisuje žádost Judity Pražákové, vdovy po zámeckém trubači Janu Pražákovi z Holešova z roku 1626. Z dopisu vyplývá, že ji šlo o hmotnou podporu, protože oni žádá pana Zdeňka. Líčí, že „z Holešova vyšlo procesí, jehož iniciátorem byl pan Ladislav Lobkovic. Ten před svým odjezdem do Brna nařídil svému zámeckému kaplanu Samueli Tučkovi (v dopise je Trčkovi), aby v případě, že se k městu přiblíží Poláci, aby někoho k sobě přibral a šel jim naproti. Stalo se tak druhý den po Lobkovicově odjezdu, kdy na radu Roberta Ulensdorfera přibral k sobě trubače Pražáka: akce se zdařila, město bylo zachráněno. Událost však vzbudila podezření, že byli s kozáky smluveni, a proto na základě udání je direktori nechali zatknout, odvézt do Olomouce a pak do Brna. Když byli shledáni nevinnými, byli propuštěni, Pražák však ještě ve vězení onemocněl a nakonec zemřel.“ O Sarkanderovi se v listě píše jen tolik, že byl zatčen a k těmto dvěma do Olomouce přivezen později. Tento list byl prosebný a kladl důraz na vylíčení zasluh zemřelého Pražáka z Holešova, způsobené škody a objeven až v r. 1933 rodopiscem Mudr. Ignácem Horníčkem. Další zpráva je od samotného protivníka Václava Bítovského, který byl zatčen, vyslýchán a popraven za to že emigroval a bojoval jako důstojník Dánské armády. Písemně dodal k výsledku, že zatčený holešovský kaplan prý vyznal, že mu Sarkander poradil jít Polákům vstříc s pacifikálem (mit dem Pacem – tj. s ostatkovým křížem, který se používá k žehnání a uctívání).

⁷⁸ Pamětní kniha farnosti Zdounky r. 1900

čeští evangelíci. Za zmínku stojí, že ani čeští evangelíci nebyli jednotní. Existují dvě rozdílná stanoviska, o kterých pojednává Sborník evangelíků⁷⁹ v první kapitole na straně 8 – 13, kde je dopis předsedy Spolku evangelických kazatelů Pavla Kalouse papeži Janu Pavlu II s jeho vyhraněným názorem, jeho zděšením nad svatořečením jehož proces započal dlouho před slavností a dovolím si říci jeho káráním katolické církve. Nebudu se pouštět do rozebírání historického pojetí života z pohledu protestantských konfesí v čem se mylí a ani porovnávat s pohledem naším, neboť je toto téma velmi citlivé a je k němu přistupovat obezřetně, bez emocí. Což je téma obsáhlé na další práci.

Pak následuje reakce Jany Nechutové ze sboru ČCE v Brně – Židenicích, která ačkoliv není ve SpEku se vyjadřuje k dopisu Pavla Kalouse, že se nejedná o list, nýbrž traktát. Dále se kriticky vyjadřuje k stylu tohoto „dopisu“. To ovšem jak sama píše není podstatné. Podstata její reakce spočívá v tom, že:

„v jistém slova smyslu je – z evangelické strany už jednou odmítnutá teze - kanonizace Jana Sarkandra opravdu vnitřní záležitostí katolické církve a my nemůžeme očekávat, že si do ní dá mluvit, notabene od nás, kteří zde nemůžeme vystupovat jako někdo, kdo svatému otci radí nezaujatě a jen z péče o blaho katolické církve. Stejně jako je vnitřní věcí katolické církve, že se v posledních letech většinou v kajícím smyslu zabývá návratem k Husově při a k odsouzení českého reformátora – my to přece nesmíme přijímat jako samozřejmost a jako historickou povinnost katolíků, ale měli bychom za to děkovat nejen Pánu církve, ale rozhodně také katolickým bratřím. A nejde-li jim to s jejich ekumenickým úsilím dokonale a dopouštějí-li se někde chyby, jako že příprava Sarkandrovky kanonizace chybou je, nemáme žádné právo je za to kárat. Snad je můžeme na jejich chybu upozornit (bratrské napomínání), ale to už se dostatečně stalo a není k tomu třeba traktátů v dotčeném tónu.

Dotčený tón je to další, co bych snad měla stručně zmínit: dávám k úvaze, nejde-li o naši tradiční česko-evangelickou potoleranční vztahovačnost. Pořád nám někdo ubližuje a my se musíme bránit. Co kdybychom to postavili tak, že se nás to netýká? Že se to opravdu týká jen katolické církve a nás jen v tom smyslu, že ji máme bratrsky napomenout?

Hlavním evangelickým argumentem bývá to, že případná Sarkandrovka kanonizace ohrozí postup ekumenického úsilí. Ale proč? Jen pro to, že se mi evangelíci urazíme a nebudeme mít za těchto podmínek na ekumenické spolupráci zájem. Ale to určitě není dobře. Jestli se ekumenické dění zastaví nebo ne, to nakonec záleží na nás, ne na tom, budou-li katolíci Sarkandra kanonizovat.

Slyšela jsem nejednou z evangelických kazatelů a úst kazatele na biblických hodinách, že činí-li bratr něco, s čím nemůžeme souhlasit, ale v čem mu z jakéhokoli důvodu nemůžeme pomoci, nebo snad zabránit, máme to postavit pod boží milost. K tomu bych radila právě v tomto případě. – Nebo ještě jasněji: slyšela jsem častokrát a v rozličných souvislostech z evangelických kazatelů, že zlo se nemá žít ze dvou stran. Tedy řekněme (i já myslím, že tomu tak je), že ona dnes už velmi pravděpodobná kanonizace Jana Sarkandra zlem je (bude). Hle – ta pravá situace k (evangelickému ve smyslu evangelia ale pramálo v historickém smyslu) nastavení druhé

⁷⁹ Evangelický sborník ke kanonizaci str. 10

tváře. Nemá se ekuména budovat takto? Není právě toto poslední a konečná metoda bratrské lásky tam, kde selhaly diskuse? A že už diskuse, zejména s pokusy o historickou argumentaci, selhaly jistě.“

Další dopis Noemi Rejchrtové jako příspěvek k diskuzi o svatořečení hovoří v sedmi bodech mimo jiné: Budeme – li pokračovat v neblahé tradici konfesionalně-ideologických sporů, staneme se (solí zmařenou) a sami nad sebou vynášíme rozsudek.“⁸⁰ „Nešťastný svět lidí, jemuž ze všech stran hrozí zkáza, není zvědavý na naše spory o stejně nešťastně blahoslaveného či svatořečeného moravského kněze. – Je nejvyšší čas k pokání za to, co jsme mu předvedli jako (antisvědectví) křesťanské nesnášenlivosti.“

V dopisu Aleše Wrany se mimo jiné píše: „Budete-li trvat na jednoduchém rozdělení stran, totiž evangelíci kontra katolíci, buďte realističtí (slibuji vám, svou hrdost si při tom můžete ponechat) a zamyslete se, na kolik pozice obou církví vystihuje jeden můj nutkavý obraz, přirovnání ke dvěma ptákům – vrabci štěbetajícimu na orla, který se sebevědomě vznáší. Zdá se nám, že víme své o pokoře, o nedostatečnosti všech přirozených snah, a přece nemůžeme než hledat v té hrdé siluetě známky pelichajícího peří. Můžeme však, a chtěli bychom vůbec, pochopit situaci i s druhé strany?

Odvažuji se celý problém vidět promítnutý zpět na zem. Nejde v první řadě o argumenty teologické či historické. Především nám vadí, že nás mnohem větší katolická církev přehlížela a přehlíží. V naší výtce, že nechtějí uznat oprávněnost našich požadavků, je chyba nejdříve u nás, v naší formulaci. Jsem přesvědčen, že v hlavním proudu probíhajícího procesu naše hlasy vůbec jako argumenty nepůsobí, jsou na zcela jiné rovině než vnitřní motivace strůjců, z jejich pohledu na rovně až závrtně nižší. Jako z pohledu orla. Jak odtud vypadá vrabec chystající se k boji? Dávejme si pozor, když se nám zdá, že nám narostla větší křídla. Pro katolickou církev nejsme ani protivníci.“⁸¹

Jak vyplývá z těchto dopisů, rozdílnost stanovisek zástupců evangelických církví, není v jejich historickém pojednání působení P. Jana Sarkandera, ale v nahlížení na jeho svatořečení.

P. Jan Sarkander byl podle záznamů pamětní knihy osmý farář Zdounecké farnosti. Pro přehled zde uvádím z pamětní knihy faráře Zdounecké farnosti v období vývoje kostela do současné podoby, jenž byl prozatím ukončen přestavbou v letech 1934 - 1936:

Wolný uvádí ještě několik farářů před P. Fabianem – 1383 Seidlin; 1450 nějaký Johan; 14.května. 1453 Pavel z Trenčína; 1483 opět Johan (zdá se že to byl ten samý, ale jako farář); 1500 nějaký Bartoloměj; 1502-1505 opět Johan (asi předchozí); 1558-1559 Melchior. Za

⁸⁰ Evangelický sborník ke kanonizaci str. 11 bod č. 4

⁸¹ Ibidem str. 13

držitele panství Erasma z Bobolusk († 1563) od roku 1560 do 1568 byli ve Zdoukách nekatoličtí kazatelé (sehr verrvirrtn). Od roku 1568 nějaký Hieronymus; 1571 katolický farář Jakob; 1574-1575 Mühler Johan Mesteckh; 1583 Jiří Zaubek ze Zdětína přijal pikardy, ustanovil pastora Tomáše z Plumlova; 1585 chtěli Nětčice do jiné farnosti, nebylo jim to však umožněno; 1600 po nástupu nového majitele panství Wilhema Zoubka ze Zdětína byli vyhnáni pikardi a ustanoven farářem P. Fabian Selnbach a po něm do Zdounek přišel P. Georg Steinmaß (Lapicida) z Rataj.

1. P. Fabian r. 1600 (Wolný na str.326 Kaplan der Burg in Prag, Fabian von Selbach)
2. P. Jiří Lapicida r. 1603 (Wolný str. 326 roku 1603 Georg Steinmaß /Lapicida/)
3. P. Vavřinec Vra r.1604 (Wolný str. 326 Laurenz Ura)
4. P. Mikuláš Rex r. 1605 (Wolný str. 326 Niklas König /rex/)
5. P. Vincenc Sowibka (Wolný str. 326 Niklas Swibka)
6. P. Tomáš Rectorius
7. P. Christophorus Methudius
8. P. Joannes Sarkander r. 1612 (Wolný píše na str. 326 že J. Sarkander přišel z Charvát do Zdounek r.1610 a do Boskovic odešel 1613)⁸² Martyr Christi. Takto jej nazývá již v roce 1628 tehdejší Zdounecký pan farář Mojžíš Zemelka: „neboť pro víru svatou byl mučen v Olomouci dne 13., 17. a 18. února 1620 a † následkem těch velkých muk dne 17. března 1620.
9. farář P. Martinus Mitis – ten zde zemřel
10. P. Tomáš Rybnicensis
11. P. Petrus Simonidas – administravit per Sarellanum
12. P. Simon Szeloznicfky (podle Wolného Čuložnický)
13. P. Jiří Posnitius – Cremsirii obiit, ibidem sepultus
14. P. Tomáš Caperinus
15. P. Georg Sudronius – (Wolny – Sudrovius) 29.prosince 1625 při generální vizitaci měl kostel 3 oltáře, svatostánek ve zdi, 2 zvony, a dobře vypadající sakristii. I když byl P. Sudrovius nemocný, byla Ratajská farnost spravována ze Zdounek.⁸³
16. P. Blažej Duroveg umřel ve Skatnický a tam pochován jest (Wolny – Burownh)
17. P. Moyses Aaron Gemelka (Wolny – Zemelka) – nastoupil r. 1627 a od r. 1628 začal psát matriku a jmenuje se „tunc temporis parochus ecclesiaum Zdaunecensis et Ratajensis“.

⁸² „und der eisrige Johann Sarkander, welcher leßtere von Charwat kam um 1610 in 3daun. war und 1613 nach Boskoviß überseßt wurde. V poznámce pod čarou odkazuje na: hiesig. Matrik u Morawetz Histor. Mor. III p. 101

⁸³ Rehoř Wolny str.326

- Dle Wolného mu zde vypomáhal Olomoucký jezuitský misionář P. Johan Drahovius, který tu misionářsky působil v r. 1611, 1614 a 1618.
18. farář P. Jan Tomáš Opolský z Bergenu geburstag von Böhmen – farář Zdounecký a Ratajský. 29. dubna 1633 odešel ze Zdounek – r. 1635 je uveden jako „Decanus Cremsiriensis.
 19. P. Matouš Martin Hortikovský „Moravetz“ (Wolný – Hořekovský geburstag Kremsier) pro farnost Zdouneckou, ratajskou, Roštínskou, Zlámanskou.
 20. P. Felix Sosniewicz ze Slezka (geburstag von Bawarow in Schles.) přišel r.1635 z Vratislavské diecéze.
 21. farář P. Jan František Wenzel „Moravetz“ (geburstag Kremsier) „AA LL et Philos. Magister“ přišel 1637 pro farnost Zdouneckou, Ratajskou, Roštínskou, Zlámanskou. Z důvodu nepokojů (švédské) se v červnu 1642 uchýlil do Kroměříže k P. Marii Sněžné, kde křtil i Zdounecké farníky a do kroniky této farnosti zapisoval. V srpnu toho roku se zase vrátil a byl ve Zdounkách do června 1643. Od té doby již není o něm žádná zmínka. Jak jsem již uvedl v té době zde řádili švédci – 1643 dobyli Kroměříž a celé město až na kostel sv. Mořice vypálili. Brzy na to vypukl hladomor. Podle „V. Brandla v časopisu Maticе Moravská“ tehdy býval Zdounecký farář v Kroměříži a horlivě ujal se postižených touto nákazou, sám však morové nákazy zůstal ušetřen. Jak to bylo s duchovenstvem ve Zdounkách nevíme. Jisté je, že v letech 1650 – 1654 vedli ve Zdounkách Jesuité veškerou duchovní správu.
 22. farář P. Jan Václav Kyrna Philosophiæ Magister et SS. Theologiæ Bacalareus od května 1654 farář Zdounecký, Zlámanský a Ratajský.
 23. P. Ignát Ittali (geburstag von Wischau – Vyškov) od roku 1660 za jeho působení jsou v matrice často podepsaní Jesuité z Uh. Hradiště.
 24. P. Pavel Kahánek od roku 1674 (geburstag von Wlčowic) † 5. března 1684, pohřben ve Zdounkách. Dle účtů byl včelař.
 25. P. Václav Zezulka dle Wolného od 6.prosince 1684 nar. V Místku. Philosophiæ Doctor et S.S. Theologiæ Bacalareus. Za něho se začali pravidelně psát kostelní účty (česky). † 1691 (nelze nalésti kde)
 26. P. Řehoř Klement Schindler od 5.prosince 1691 (geburstag von Bølten) Philosophiæ Magister et S.S. Theologiæ Bacalareus. Moravus Beltensis. † 1695 „et relicta piissima Sui memoria maximo cum cultu parochianorum tamquam super optimo pastore in hujate

ecclesia est sepultus 26 eiusdem.“ (dle matriky)⁸⁴ Dle Wolného přišel do Zdounek z Drnovic.

27. P. Karel Jan Viktorin Polášek nar. v Holešově než přišel do Zdounek, tak dle Wolného působil jako kaplan ve Vyškově. Do Zdounek byl investován 20. března 1695. Za něho byl pořízen nový zvon Panny Marie z dobrovolných příspěvků. † 23.června 1741. V tomto místě se Wolný rozchází s pamětní knihou, ve které je navíc citováno z matriky: „A.R.D Car. Polaschek Moravus Holeschoviensis in beneficis Zdounececi ut parochusexistens zelosissime 46 annis laboravit, tandem as 1741 23 Junii maximo sum uctu Parochianorum tamquam super bono Pastore martuus et in hujatae ecclesia sepultus est“.
28. P. František Antonín Gevický nr. V Napjedlích. Presentován 24. června P. Tomášem Siglem, rektorem Hradištské jesuitské koleje. Investován 4. července 1741, do té doby byl kaplanem ve Zdounkách. V tomto bodě se zřejmě Wolný zmýlil, protože píše, že P. Gevický přišel do Zdounek 1696, ovšem pravděpodobně jako kaplan. Jak jsem již uvedl na str. 15 této Diplomové práce, zasloužil se o rozsáhlou rekonstrukci kostela za značné podpory P. Rektoru Hradištské koleje, která v té době byla majitelem Zdouneckého statku. Kromě toho, jak jsem již uvedl, přispívali mnozí dobrodinci i sám P. Gevický ze svých peněz. Za něho byl založen první Inventář kostelních věcí. Také věnoval stříbrnou trojdílnou nádobu na sv. oleje. Roku 1753 zemřel v Kučerově, kde byl farářem a děkanem. Odtud ještě v závěti ustanovil první nejstarší mešní nadaci ve Zdounkách.
29. farář P. Šebestián Sedláček investován 28. června 1753, nar. v Olomouci. Zde se již Wolný nerozchází s pamětní knihou. Ve Zdounkách působil 10 let a do matriky na rozloučenou napsal: „postquam in utramque ecclesiam et ædem parochialem omnem nummum impedissem , parochus Lulczensis...“
30. farář P. Jan Josef Graft nar. v Příboře přišel do Zdounek 9. října 1763, pak se stal také farářem v Lulči.
31. farářem se stal bratr předchozího faráře P. Antonín Gabriel Graft nar. v Příboře. Byl poslední, který byl presentován od Jesuitů a zároveň se stal prvním Zdouneckým děkanem. Do té doby patřili Zdounky do děkanství Kroměřížského. Byl mohutné postavy a jeho podobizna byla ještě v roce 1900 na zdounecké faře. Za jeho farářování byli jesuité bydlící ve svém zámku ve Zdounkách dosti nešetrným způsobem vypuzeni, velkostatek byl převeden pod Zemskou správu. Co se stalo se zámeckou kaplí a se vzácnými věcmi z ní se neví. Jak se píše v pamětní knize „sám P. Bůh ví“. Bohoslužebné obleky se přenesly do

⁸⁴ Cit. Pamětní kniha farnosti Zdounky

kostela.⁸⁵ Zemřel v květnu 1798 a údajně pohřben před bočními dveřmi. Dnes tam stojí kaple Jana Sarkandera. Založil nadaci na kříž na schodech ke kostelu na proti škole. Založil nadaci pro chudinský ústav a vložil do ní 500 zlatých a v roce 1900, jak píše P. Horák zbylo jen 46 zlatých 20 krejcarů rak. mocnářství. Založil též mešní nadaci 300zl. a pro kostel dal 440zl. [171zl. na baldachýn, 195zl. na železnou bránu, 78zl. na postr. Lampu a kadil. (zřejmě kadidlo)]

32. farář a děkan P. Ludvík Müller nar. v Jihlavě do Zdounek přišel 11. června 1798. Hodně zvelebil faru a zahradu. Též založil mešní nadaci. Zřídil nový tabernákl. Byl postavy malé a slabé. Zemřel 9. dubna 1827 a byl pohřben před hlavním vchodem kostela, kde dnes stojí přístavba lodi.

33. P. Martin Vyskočil (psal se Wiskoczil) narozen ve Strážnici 28. října 1787, ordinován 1. září 1812 a do roku 1823 byl kooptován ve Zdoukách. Poté byl farářem do 21. února 1827 v Pohořelicích a od 7. června toho roku farářem ve Zdoukách, konsistorní rada a od 16. února 1856 zdouneckým děkanem. Byl posledním uživatelem desátků, pak byla Marií Terezií jejich povinnost zrušena. Co vše vykonal pro zvelebení kostela jsem popsal na str.17. Koupil nový kalich. Ač přispěl finančně na stavbu kaple J. Sarkandera a zřejmě byl jejím iniciátorem, už se jí nedočkal neboť zemřel 11. května 1856. Byl silné malé postavy. Přispíval hodně na seminář a sv. Hostýn, například II. zvon na sv. Hostýně.

34. farář P. Josef Merta nar. v Prostějově 17. září 1801. Ordinován 23. září 1826 a kooptován byl 19. listopadu 1830 do Zdounek, kam přišel z Dobromělic. Poté byl krátkou dobu od 29. ledna 1856 duchovním správcem ve Zlámance, odkud potom byl investován 2. července za faráře do Zdounek. Roku 1865 se stal Konsistorním radou, r. 1876 při kněžském jubileu byl jmenován Assessorem konsistoře a obdržel zlatý záslužný kříž. Byl silné postavy a pevného zdraví a zvláštním ctitelem Jana Sarkandera, na jehož oslavu založil zvláštní nadaci. Protože byl zvlášť horlivým kazatelem, vyžádal si být pohřben v oblečení kazatele. Když zemřel 28. září 1879 byl pohřben v rohu mezi kostelem a kaplí J. Sarkandera.

35. farář P. Valentin Ječmínek nar. v Hrubčicích 13. února 1835 a ordinován r. 1860. Od roku 1869 byl kooperátor ve Zdoukách za farářování P. Merty a 18. února 1880 byl investován za faráře ve Zdoukách. Velmi se angažoval na výzdobě kostela a dovedl získat mnoho dobrodinců. Jelikož mněl dlouhodobě nemocné plíce, odešel na odpočinek do nově

⁸⁵ V pamětní knize se cituje s matriky str. 451. „1773 Clemens XIV delevit Soc Jesu Executio Hradistij facta est 8. Nowembris 1773. Ultimus Rector A R et Venerabilis et Eximius Pater Josephus Schirmer ... et oes coacti Collegium deserere et inc inde dispersi.“

postaveného domu č. 194 na bývalém farním pozemku. Ze zemřel 16. března 1898 a byl pochován v hrobě P. Merty.

36. farář P. Alois Suchánek byl za P. Ječmínka kooperátor ve Zdounkách a investován byl 19. prosince 1887. Roku 1892 byl presentován na faru v Ratajích, kde se začátkem května 1892 odstěhoval. Zemřel v Ratajích v březnu 1906.
37. farář P. Adolf Horák nar. 29. července 1858 v Lipníku a ordinován 5. července 1881. Do Zdounek byl presentován 29. července 1892 a investován 7. září 1892. Přijel 22. září 1892 jak sám píše a byl uvítán od všech pánů starostů celé farnosti již v Kroměříži na nádraží. Ve Zdounkách pak jej vítal zdounecký administrátor P. Jan Kouřil, jež byl nejprve kooperátorem za P. Suchánka. Rovněž jej přivítali zdounečtí farníci. Hned po té byl instalován panem děkanem P. Janem Pospíšilem, který tou dobou sídlil ve Střílkách, za přítomnosti patrona kostela a majitele zdouneckého statku J. Bedřicha prince z Thurn-Taxisů. Roku 1903 byl jmenován místoděkanem zdouneckého děkanátu a v roce 1906 se stal děkanem. Při svém padesátiletém jubileu byl jmenován čestným Kroměřížským kanovníkem. V roce 1900 založil pamětní knihu zdounecké farnosti, do níž zapsal vše z historie farnosti, co se mu podařilo vypátrat. Jeho zápisy končí když odchází 17. srpna 1933 na odpočinek do rodného města Lipníka nad Bečvou, kde umřel 19. prosince 1945.
38. farář P. Vojtěch Král nar. 23. dubna 1902 v Opatovicích, ordinován 5. července 1925. Do Zdounek přišel jako kaplan 1. srpna 1931 z Lidečka a investován za faráře ve Zdounkách byl 3. února 1934. Instalován byl 11. února 1934 kanovníkem P. Antonínem Sehnalem jenž byl farářem v Rapotíně. Znali se již dříve. P. Sehnal jej křtil a také uvedl jako kazatel na Primiční mši. Za působení P. Krále ve Zdounkách došlo v letech 1934-1936 k přístavbě kostela, jak jsem již napsal na stranách 4, 7 a 22 této Diplomové práce.

ZÁVĚR

Touto Diplomovou prací jsem vytvořil komplexní informaci, která má posloužit farníkům této farnosti, ale i ostatním občanům Zdounek. Měla by být mementem tohoto kostela pro současníky i budoucí generaci. Existuje sice pamětní kniha, ta však obsahuje jen zlomek a slouží k zaznamenávání dalších událostí. Tuto Diplomovou práci však může mít k dispozici kdokoli projeví zájem, neboť bude na farním úřadě. Lidé ji mohou používat pro potěšení,

ale také jako zdroj informací pro studium, pro prohloubení duchovních prožitků při liturgii, ale i při pouhé návštěvě tohoto kostela.

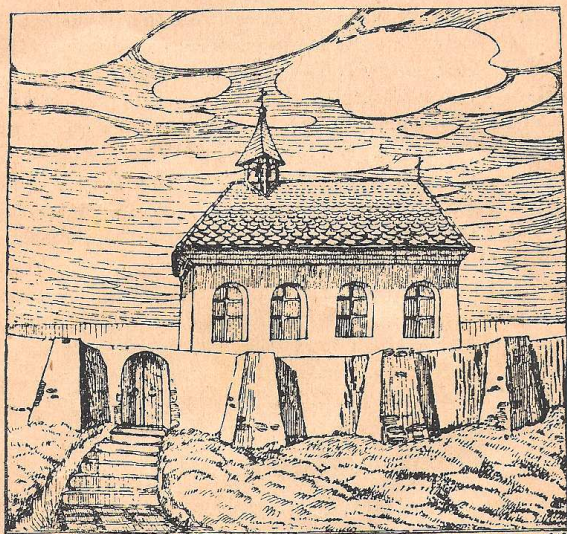
Když jsem pracoval na Diplomové práci, začal jsem pohlížet na tento kostel i na jeho interiér jinak. Vím více o proměnách stavby v časech minulých, o jednotlivých obrazech, sochách, plastikách atd...., o starostech a úspěších Zdouneckých obyvatel v dávných dobách. Díky tomu mohu jak při vstupu do kostela, tak i při mši svaté prožívat hloubku toho co mohu pozorovat a co nám mistři, kteří to vše vytvořili, chtěli sdělit.

Toto vše chci nabídnout nejen farníkům, ale i široké veřejnosti.

PRAMENY A LITERATURA

- Pamětní kniha farnosti Zdounky, která se nachází na farním úřadě ve Zdounkách
Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc – Archivní fond Olomoucké diecéze.
Okresní archiv Kroměříž – archivní soubor: B-J-43, inventární kniha kostela a fary,
inventární čísla: 1, 2, 4, 5 a 6
Inventární soupis majetku Zpracoval: Vít Pořízek - Technický administrátor Kroměřížského
děkanátu.
- Páleníček, Ludvík: *Za pochodní krásy, Výtvarný místopis Kroměřížska a Zdounecka*. Vydal
Karel Kryl, Kroměříž 1945.
- Peřinka, Václav: *Vlastivěda Moravská, Zdounecký okres: II Místopis Moravy, Muzejní
spolek*. Brno 1910 str.43-81.
- Wolny, Gregor: *Die Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und
Handschriften. Olmützer Erzdiözese. V. Band*. Brünn 1863.
- Jaroslav Němec a Vojtěch Tkadlčík: *KNĚZ A MUČEDNÍK JAN SARKANDER Sborník
svatořečení* Vydala a vytiskla Maticе cyrilometodějská s.r.o. Vydání první Olomouc 1994.
- Janhuba František: *Doktorandská práce* Litoměřice 1984
- Hosák Ladislav: *Historický místopis země Moravskoslezské. Praha 1938*
- Konvička, Josef: *Věstník Muzea v Kroměříži* srpen 1960 číslo 9 strany 138 – 143
- Kozárková Klára: *Kostel Nejsvětější Trojice ve Zdounkách: Seminární práce do předmětu
České země 1300-1550* Univerzita Palackého, Filosofická fakulta, Katedra dějin umění
- Toman Prokop: *Nový slovník Československých výtvarných umělců*. Tvar nakladatelství
svazu výtvarných umělců v Praze 1950
- Chybová Helena: *Příspěvek k osídlení Zdounek ve středověku*. Sborník Muzea Kroměřížska
II/1999, Kroměříž 2000
- Sadílek Jaroslav: *Zdounky zámek, stavebně historický průzkum* číslo zakázky 5/08 Olešnice
na Moravě červenec 2008
- Autor neuveden: *Zdounky*. Sborník prací Filosofické fakulty Brněnské univerzity Ročník X,
řada uměnovědná, (F) č. 5 Brno 1961
- Pavel Keřkovský: *Evangelíci o Janu Sarkandrovi, Sborník ke kanonizaci nového katolického
světce*. Jako 2. svazek knihovny SpEKu vydalo Eman. Heršpice 1995.

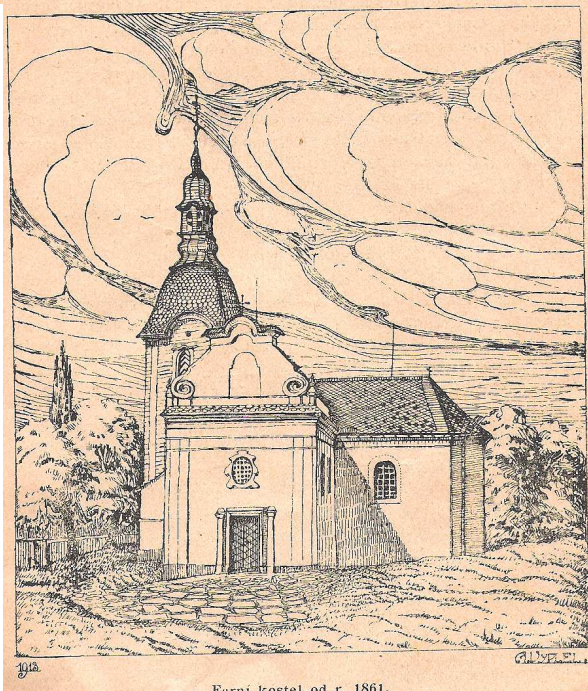
Obrazová příloha

Prvotní farní kostel ve Zdouňkách před r. 1570.

Farní kostel ve Zdouňkách od r. 1570 1745.

Farní kostel od r. 1861.

Obr. 7. Kostel a hřbitov ve Zdouňkách.

Pohled na kostel z jihozápadní strany

foto: Šnejdar

Pohled z východní strany.

foto: Šnejdar

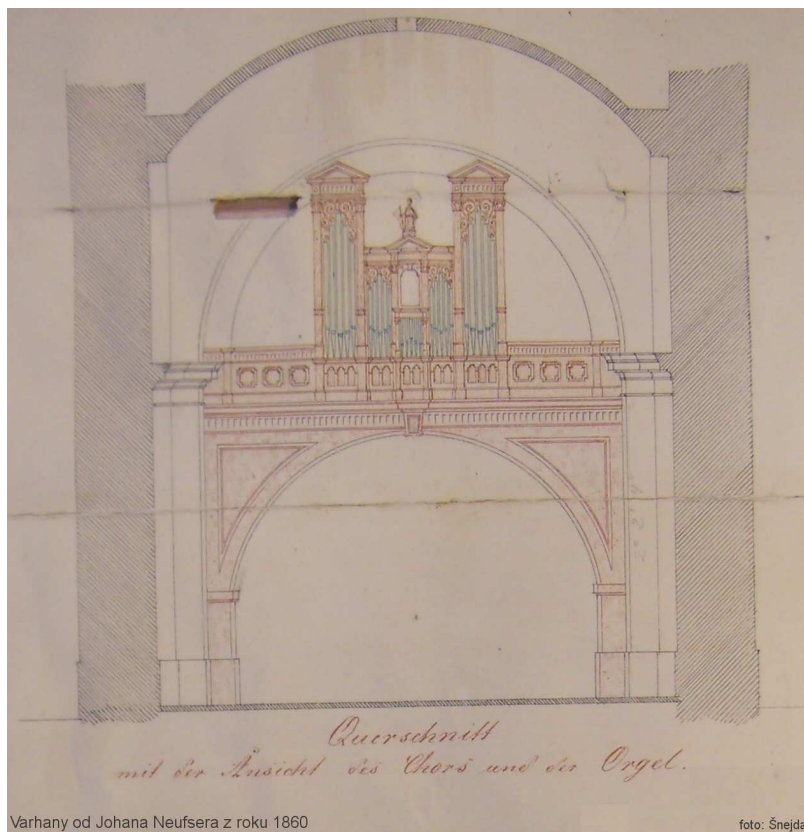

Pohled na valy jimiž je obehnán kostel.

foto: Šnejdar

Varhany od Johana Neufsera z roku 1860. Foto: Šnejdar

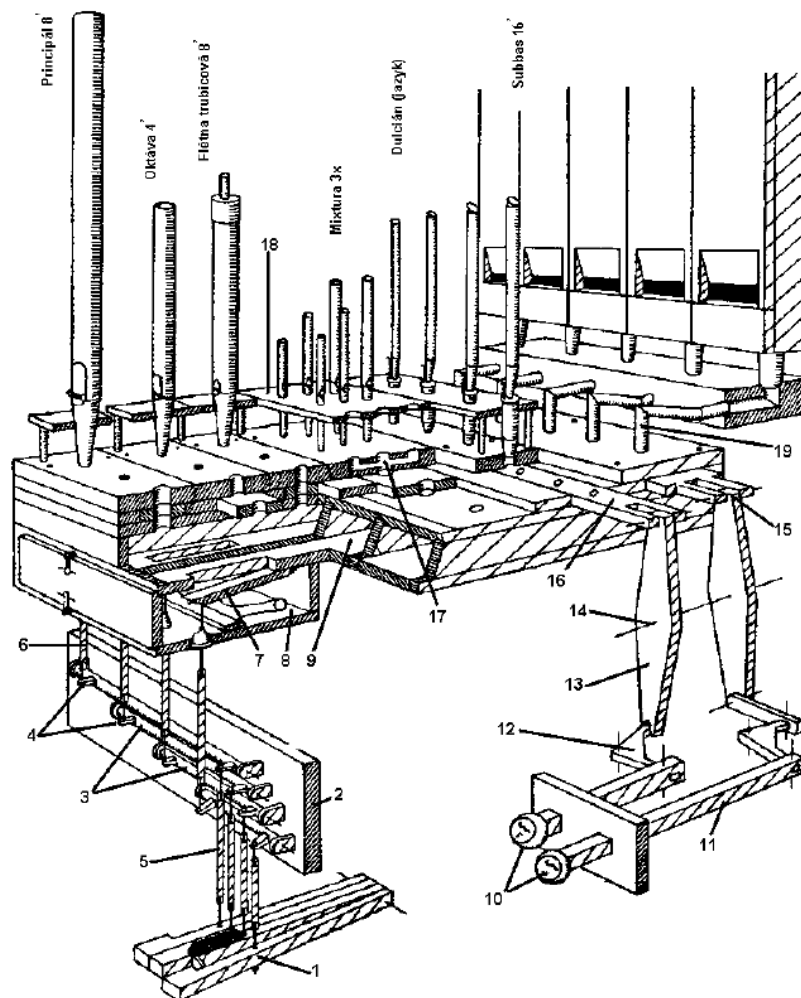

Varhany od Johana Neufsera z roku 1860

foto: Šnejdar

Mechanická traktura

Mechanická traktura varhan je dvojího druhu: hrací - **tónová**, přenášející stisk klávesy manuálu či pedálu na ventil ve vzdušnici a **rejstříková** - přenášející pohyb ovládacích rukojetí a pák na rejstříkové ventily či zásuvky. Součástí traktury jsou i pomocná zařízení (**spoilky**). Mechanická traktura je složena z celé řady **mechanických komponentů** na principu pák, táhel a hřídelů.

Řez varhanami s mechanickou trakturou a zásuvkovou vzdušnicí.

Legenda: 1- klávesa, 2- hřídelová deska, 3- hřídel, 4- raménka, 5, 6- abstrakty, 7- tónový ventil, 8- ventilová komora, 9- tónová kancela, 10- rejstříkové rukojeti, 11- rejstříkové táhlo, 12- úhelník, 13- dvouramenná páka, 14- osa páky, 15- spojení páky se zásuvkou, 16- rejstříková zásuvka, 17- přístřelice, 18- lavička, 19- kondukt

Na dalších stránkách jsou popsány [komponenty mechanické traktury](#), [tónová traktura](#), [rejstříková traktura](#), a [spoilky](#).

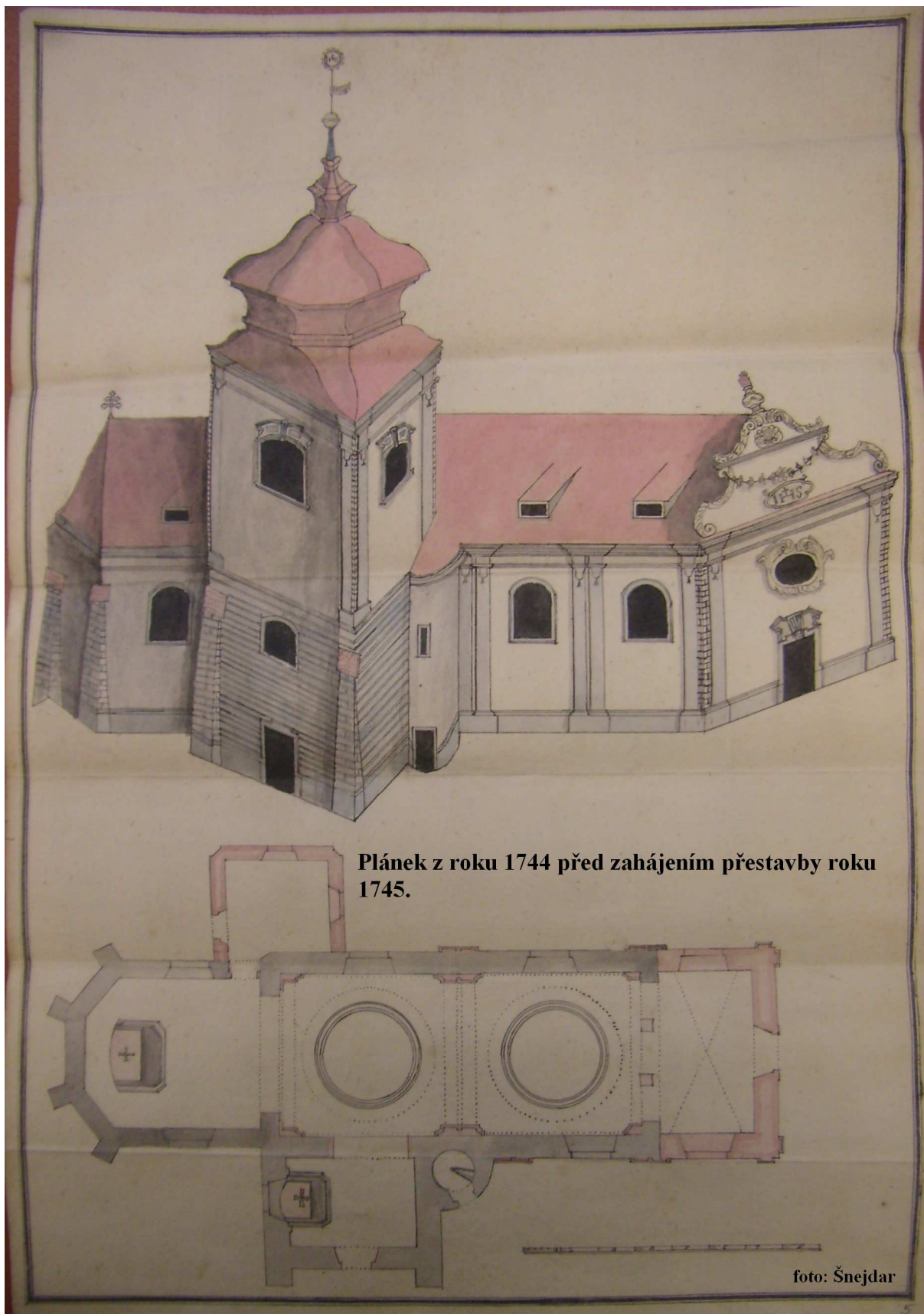

Varhany od Tuček Jan ml. z roku 1937. Tyto varhany jsou již nefuknční a jsou nahrazeny elektronickými, jejichž pult je umístěn vedle starého pultu.

foto: Šnejdar

foto: Šnejdar

Plánek z roku 1744 před zahájením přestavby roku 1745.

foto: Šnejdar

Reverendissime et Illustissime Liber Baro
Generalis Vicaris et Officialis

Intims Reverendissimum Episcopale Consistorium

Humili Domini Gratiosissimi. Hanc Reverendissimi Episcopi
officio et honoris ad humiliter petitionem meam, in causa peculii Ecclesie
parochialis mihi commissa, pro restitutione, quod deest adhiberi deceret:
postquam supplicans vires peculii specificaverit, ea tunc ulterius sequatur
restitutio. Si quidem talem vires peculii non nisi ad certum quingentale
seculorum fuerit. Et propter idcirco in eam, pro restitutione seu dote
nec paria peculium hoc. Ita plani humiliter supplico, et de hinc meo
anterior

Reverendissimi et Illustissimi Episcopi Consistorij

Franciscus Gortchij
parochus Franciscensis

Res. 6. Julij 1774.

ff. 37.

ad d. h. p. i. o. r. a.
advent.

Reverendissimum et Illustri-
mum Librum Baronem Generalem
Vicarium et Officialem.

Intims Reverendissimum Episcopale Consistorium

Domino Domino Gratiosissimo

Humiliter petitis et specificatis
peculii Ecclesie
Francisci Gortchij parochi Franciscensis
causa in causa illius pro restitutione
adhibendi.

ut vultis.

Reverendissime et Illustissime Liber Baro, Generalis Vicaris
et Officialis.

Intims Reverendissimum et Illustri-
mum Episcopale Consistorium

Humili Domini Gratiosissimi. Si quidem Ecclesia mea parochialis
in festum quingentesimo ut tempore glorioso latere celebrare, in rubam
et reparandis, in opere indigeat, pro eadem etiam reparandis, in
Liber Dotor huiusmodi Ecclesie omnia materia et materia
quod deest decorabit, aliquid et in ea peculii Ecclesie contra impendit
pro operibus castitatis adhibent. Et propter pro facultate
Reverendissimi et Illustissimi Episcopi Officialis humiliter
supplicat et petit.

Reverendissimi et Illustissimi Libri Baronis Generalis
Vicarij

Intims Reverendissimum Episcopale Consistorij

Franciscus Gortchij
parochus Franciscensis

Res. 10. Aprilis 1774

ff. 25.

ff.

Reverendissimum et Illustri-
mum Librum Baronem Generalem
Vicarium et Officialem.

Intims Reverendissimum
Episcopale Consistorium

Domino Domino Gratiosissimo

Humiliter petitis, peculium Ecclesie
pro reparandis in operibus
ut vultis.

Lodouňkách.

Řez podélný.

Prof. Křížovský
1907
K. V. ŠNEJDAR
K. V. ŠNEJDAR

n Páně ve Zdoboukách.

1:100

foto: Šnejdar

PAUL BRITNER
1907
KRAJSKÝ ÚŘAD
PRAHA

Projekt na rekonstrukci chrámu v

FELIX SKIBINSKI

městský stavitel

PROJEKTANT

Pohled podélný 1:10

foto: Šnejdar

Projekt na rekonstrukci chrámu děné ve Zdouňkách.

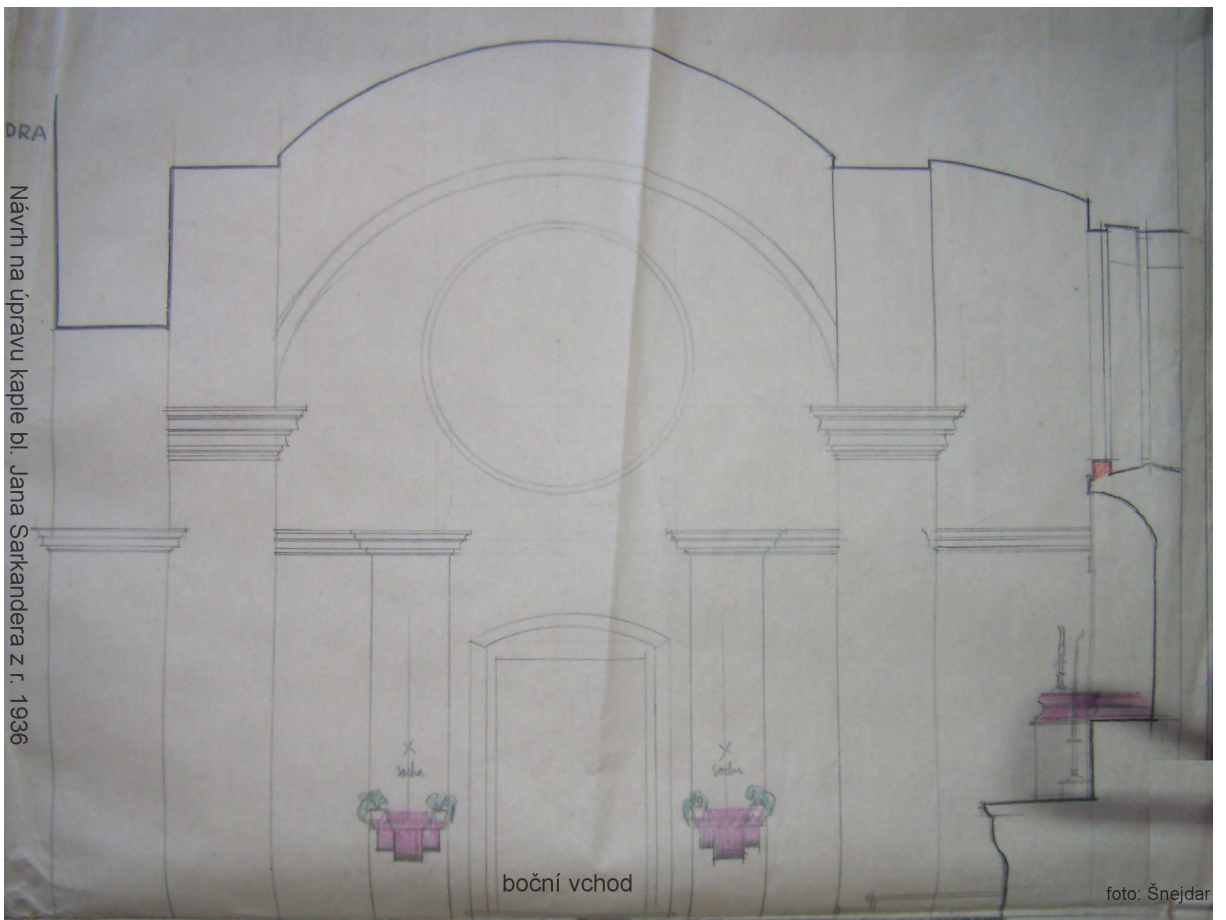
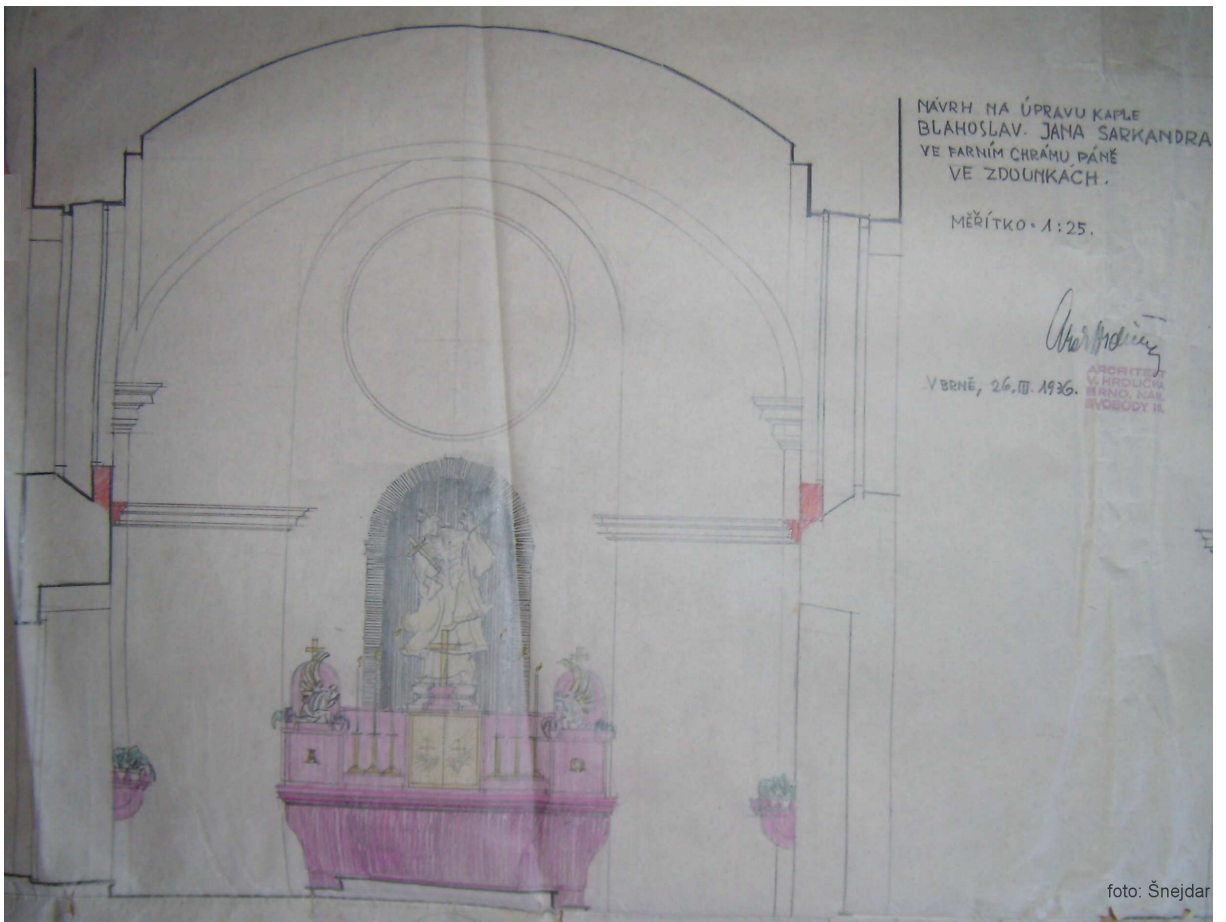
FELIX SKIBINSKI
malý stavitel
v KOSTELICÍCH.

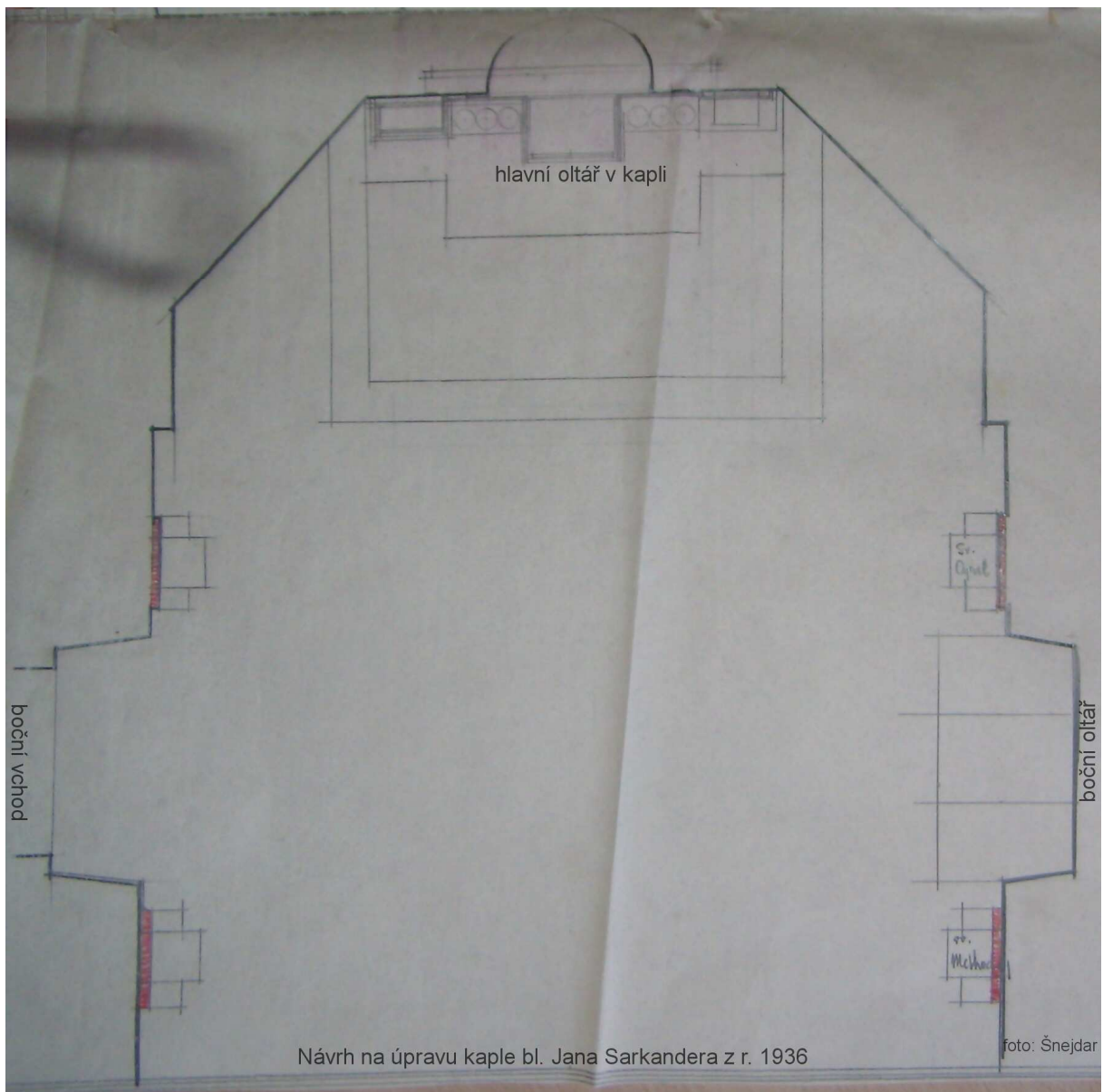
Sehted pcední 1/100

Felix Skibinski
malý stavitel
v KOSTELICÍCH.

foto: Šnejdar

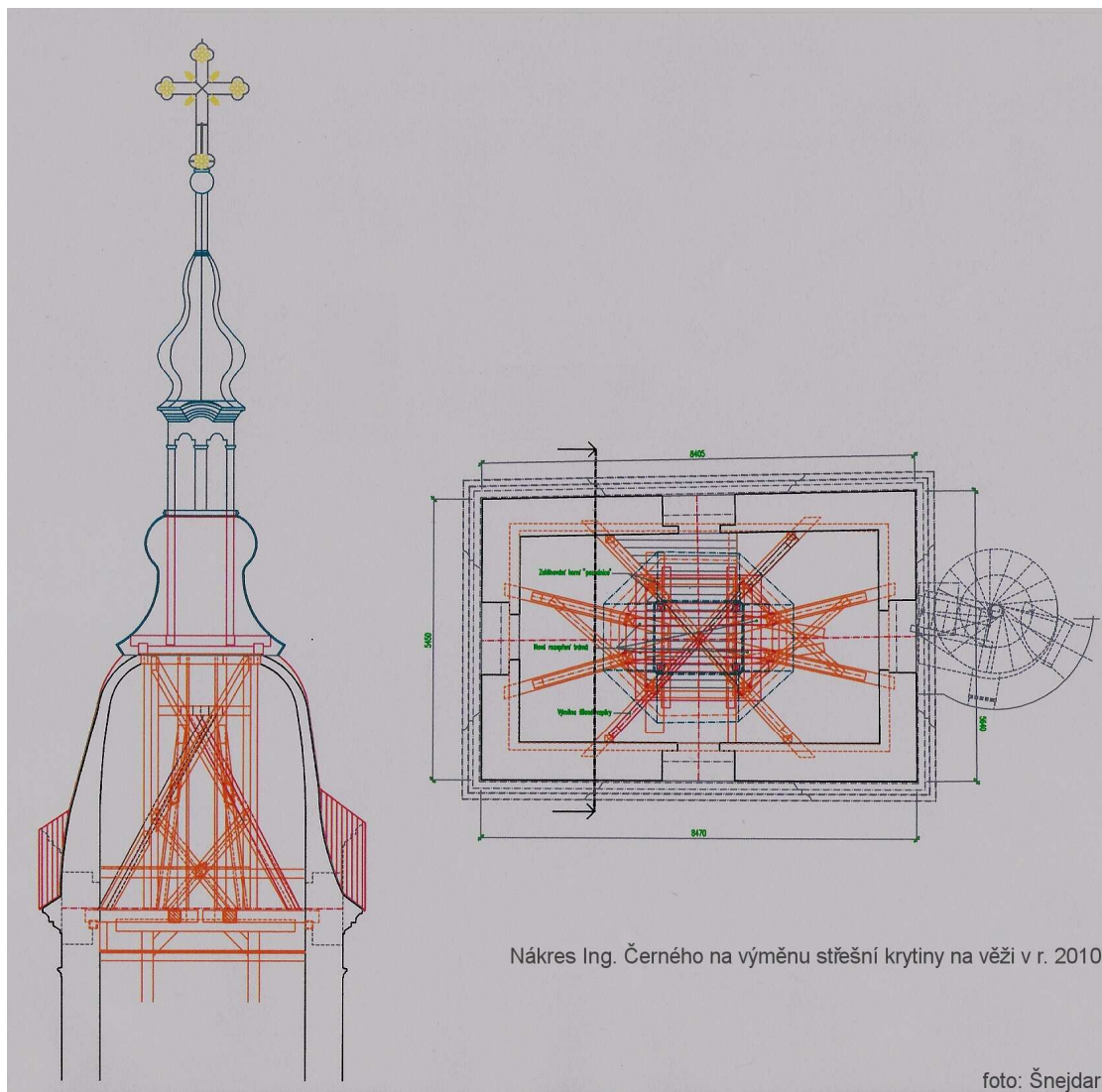
Návrh na úpravu kaple bl. Jana Sarkandera z r. 1936

foto: Šnejdar

Nákres Ing. Černého na výměnu střešní krytiny na věži v r. 2010

foto: Šnejdar

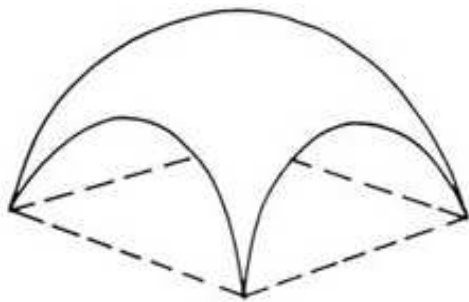
Nákres Ing. Černého na výměnu střešní krytiny na věži v r. 2010

foto: Šnejdar

Klenba v Presbyteriu

foto: Šnejdar 2011/02/08 08:05

Klenba zvaná placka, též česká placka

Klenba v Presbyteriu 2

foto: Šnejdar

Klenba v staré části lodi

foto: Šnejdar

Fresky na klenbě v kapli J. Sarkandera

foto: Šnejdar

foto: Michal Maňas Malíř: Jano Köhler
Freska znázorňující průvod Jana Sarkandera v Holešově. Freska je v Sarkandrově kapli v Olomouci.

Hlavní oltář kostela Nejsvětější Trojice

foto: Šnejdar

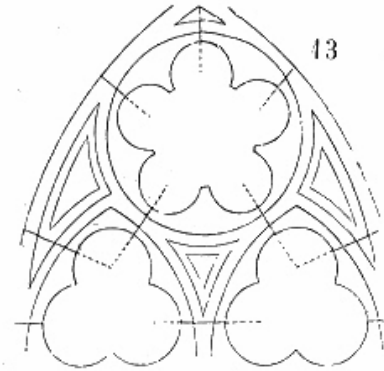
Nejsvětější Trojice, Zdounky, rejstř.č. v ÚSKP 34402/7-6191
po odstranění přemaleb, stav poškození a doplněná chybějící část

Nejsvětější Trojice, Zdounky, rejstř.č. v ÚSKP 34402/7-6191
Stav po restaurování

Gotická okna presbyteria, opěrné zdi a nahore boží oko foto: Šnejdar

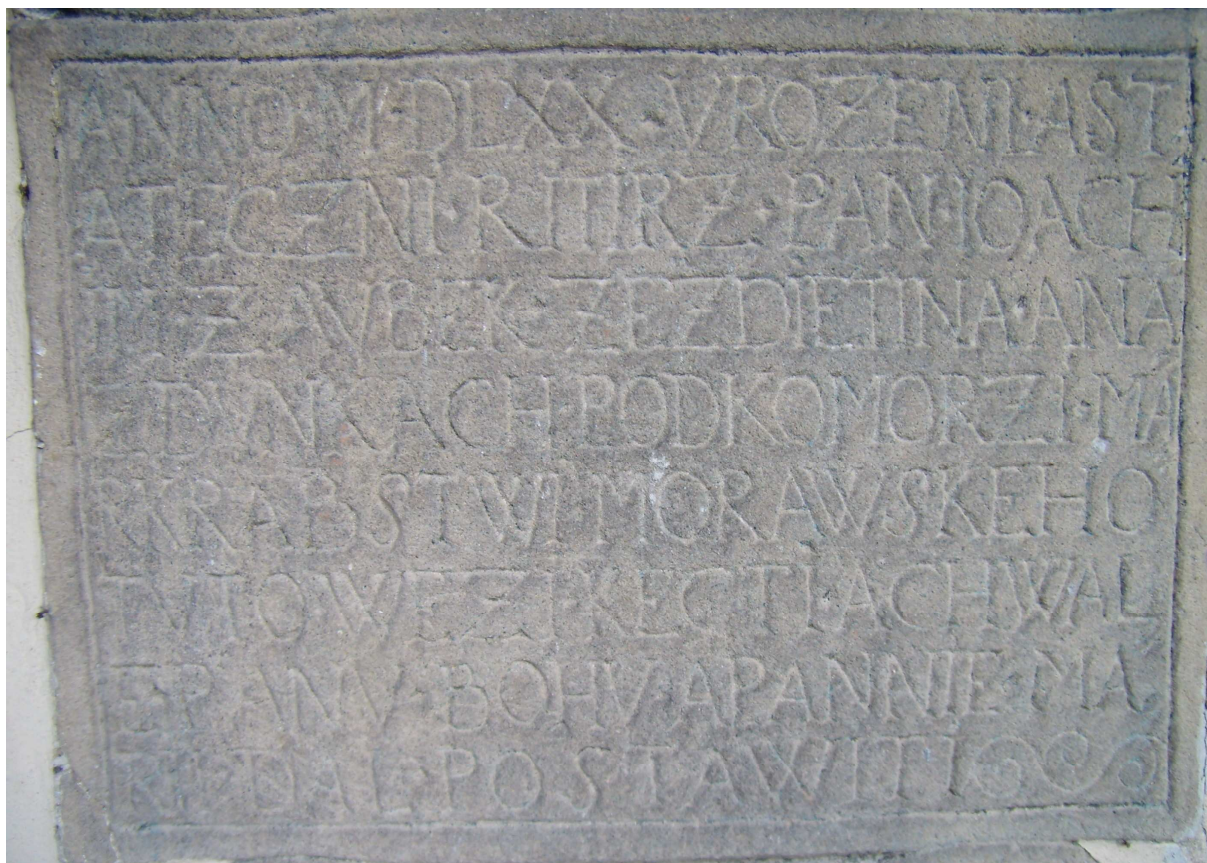

Vrchol kružby tvořený pětilaločnou kružnicí a dvěma trojlísty

Boží oko nad hl. oltářem

foto Šnejdar

Nápis na věži z roku 1570

foto: Šnejdar

Erby na věži z roku 1570

foto: Šnejdar

Dodatek

50
 Ke ustanovení nadačního listu měl původní nadační kapitál v obnosu 100 zl. R. M. z úroků nadačního jmění a z poplatků za vyzvánění tak dlouho vzrůstati až by dosáhl výše 312 zl. R. M. = 312 R. M., načež pak úžitky nadačního jmění jakož i poplatky za vyzvánění měly připadnouti škole. -- Toto ustanovení nadačního listu však nebylo řečeno: dřívější správa této nadace opomenula, když zakladní jmění nadace bylo dostoupilo výše nadačním listem stanovené, úžitky nadační odváděti škole na senlení školního jmění a používala i úžitky nadačního jmění i poplatků za vyzvánění ke vzrůstu nadačního jmění.

Roční 1867 byly z úžitků nadačních a z poplatků za vyzvánění dvě nové vložitky pro prostřední a velký zvon v školních učelích založeny a odevčeny, tak že celá správa této nadace se tím stoužíší stala a konečný účel nadace, totiž senlení školního jmění se neuposáhl.

Roční 1880 pravil zvon „St. Simona“ a za úžitky nadační zakoupil se jiný zvon.

Roční 1895 pozůstávalo veškeré jmění z obnosu: 2243 zl. 20 R. M., jenž v 19 různých státních úpisech a částečně na soukromé hypotéce uloženi byl. -- Roční 1896 byly státní úpisy prostřednictvím vysokého c. k. moravského místodržitelství sepsány a pozůstává od r. 1896 jmění této nadace u následujícím:

- 1) Zpodilu: 5 1/4 zl. nom. (úroky: 212 R. M.) 4 1/2% státního úpisu papírové renty C. 93507 ze dne 1. listopadu 1895 na 800 zl. R. M. vinkulovaného, aneb pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 100 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 5 1/4 R. M.
- 2) Zpodilu: 980 zl. 40 R. M. nom. (úroky: 412 R. M.) 4 1/2% státního úpisu papírové renty C. 132428 ze dne 1. února 1896 na: 1000 zl. R. M. vinkulovaného, aneb pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 13130 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 980 R. M.
- 3) Zpodilu: 3000 zl. nom. (úroky: 121 R. M.) 4 1/2% st. úp. st. renty C. 10970 ze dne 1. 1896 na: 1000 zl. R. M. vinkulovaného, aneb pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 100 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 1300 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 300 R. M.
- 4) Zpodilu: 165 R. = 232 zl. 50 R. M. (úroky: 94 R. M.) 4 1/2% st. úp. st. renty C. 10970 ze dne 1. 1896 na: 1000 zl. R. M. vinkulovaného, aneb pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 100 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 1300 R. M. neč pro Maxmilian von Mähren vom Herrschberg zu Zibonitz in Mähren pro: 300 R. M.

<u>Předmět</u>	získáno 1879	získáno 1880	získáno 1880	Cena	
				zl.	kr.
Kostelní zvonček	1	.	.	1	50
Archio farový	1	.	.	1	5
Klasy kostelní	2	.	.	2	10
Lucerny ku nemocným	2	.	.	2	1
Truhlář na sušna	1	.	.	1	50
Dřevěné svícny pro kondukt	6	.	.	6	3
Mašinka na mošle	1	.	.	1	50
Stánek na vodu	1	.	.	1	50
Portatilia	4	.	.	4	2
Lustry	2	.	.	2	4
Obraz sv. Páně	1	.	.	1	3
Sochy sv. Cyrilla a Melhoša	2	.	.	2	80
Obrazy křížové resty	14	.	.	14	400
do Růžencový a sv. Tany	2	.	.	2	60
do Jide Páně a Marie	2	.	.	2	40
Žpovědnice	2	.	.	2	4
Trojhran	1	.	.	1	20
Váchaný	1	.	.	1	1000
Viola altová	1	.	.	1	1
Klarinetky	2	.	.	2	2
Lesnice	2	.	.	2	6
Trouby	2	.	.	2	4
Bombardon	1	.	.	1	3
Kubny	2	.	.	2	10
<u>IV. Zvonky</u>					
Sv. Trojice 10 ct 66 lb	1	.	.	1	800
Sv. Václava 8	1	.	.	1	500
Sv. Martina 2 . 58	1	.	.	1	190
Sv. Simona a Jid. 1 . 44	1	.	.	1	110
Sv. Dominika - 32	1	.	.	1	20
Sv. Markety - 20	1	.	.	1	15
Sakrističní	1	.	.	1	1
Ukázni	5	.	.	5	2

Tamní škola Zdobovky St. provincie 1880. *vyřizováno*
 Viděl při baron. visitaci 29/6 1881. *farář J.*
 Bedřich Straycovy
 místoděkan.
 Ridi: 2/6 1883
 Straycovy adm. dějari.
 v Ruzicka,
 Jentobn

Inventární kniha r.1880 - 1883 b

Kč	1881		1882		1883		1884	
	zobraz. 1880	zj. činn. 1881	1881	1882	1883	1884	1882	1883
50	1	1	50	1	1	50	1	1
	1	1	5	1	1	5	1	1
	2	2	10	2	2	10	2	2
	2	2	1	2	2	1	2	2
	1	1	50	1	1	50	1	1
	1	1	3	6	6	3	6	6
	1	1	50	1	1	50	1	1
	1	1	50	1	1	50	1	1
	4	4	2	4	4	2	4	4
	2	2	4	2	2	4	2	2
	1	1	3	1	1	3	1	1
	2	2	80	2	2	80	2	2
	14	14	460	14	14	460	14	14
	2	2	60	2	2	60	2	2
	2	2	40	2	2	40	2	2
	2	2	4	2	2	4	2	2
	1	1	20	1	1	20	1	1
	1	1	1000	1	1	1000	1	1
	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	2	2	2	2
	2	2	6	2	2	6	2	2
	2	2	4	2	2	4	2	2
	1	1	3	1	1	3	1	1
	2	2	10	2	2	10	2	2
	1	1	800	1	1	800	1	1
	1	1	500	1	1	500	1	1
	1	1	190	1	1	190	1	1
	1	1	110	su. pyll.	##	110	1	1
	1	1	20	1	1	20	1	1
	1	1	15	1	1	15	1	1
	1	1	1	1	1	1	1	1
5	5	5	2	5	5	2	5	5
1	1	1	110	1	1	110	1	1

Někdy in can. v. i. d. d. v. Janu 1884.
 Právní
 účinný.

* Zvonč. v. i. d. d. v. 1881.
 Zvonč. v. i. d. d. v. 1881.

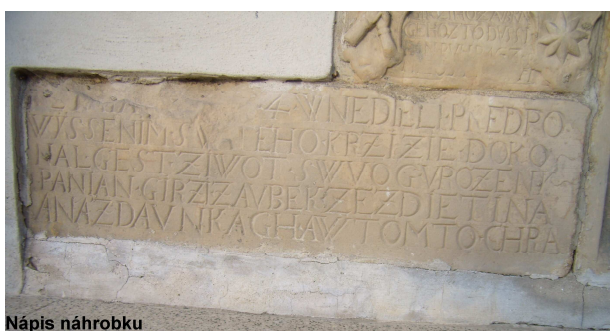
Garni úřad Lesouňky st. provincie 1881.
 Větel předanou v. i. d. d. v. 1882.
 Právní
 správce debarraťu.

v. i. d. d. v. 1881.
 Právní
 správce debarraťu.

Náhrobek Jiřího Zoubka a jeho děti u hlavního vchodu do kostela.

foto: Šnejdar

Nápis náhrobku

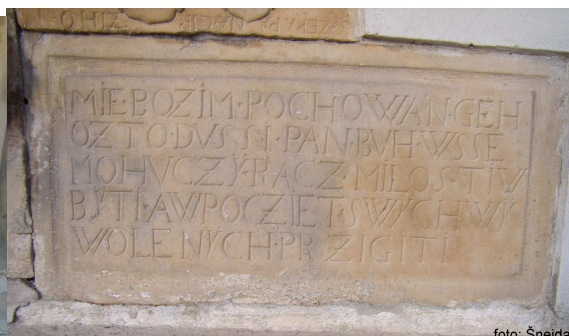
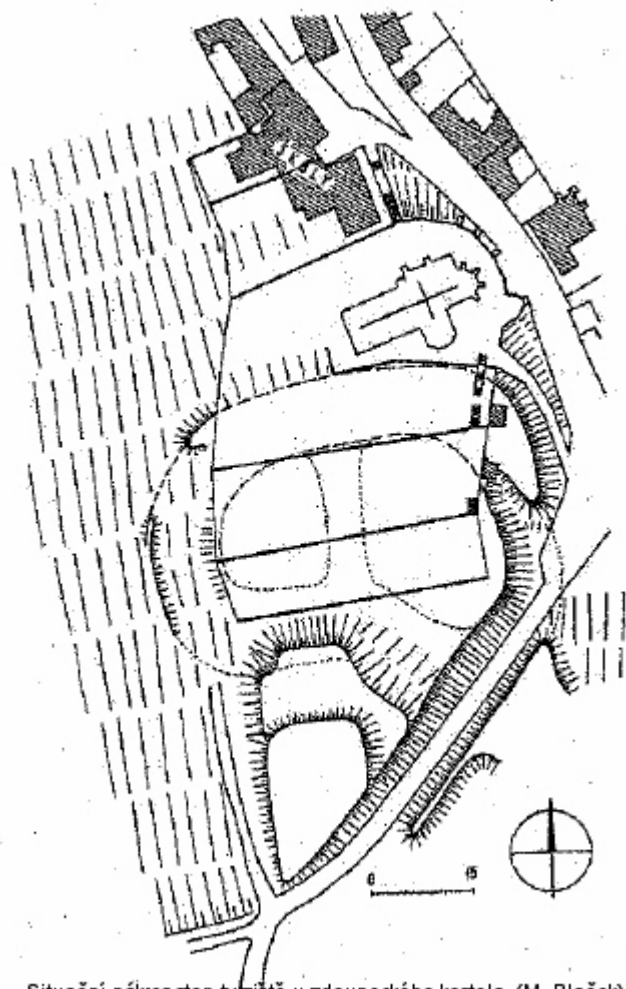

foto: Šnejdar

Syn a dcera Jiřího Zoubka.

foto: Šnejdar

Situační nákres stop tvziště u zdouneckého kostela. (M. Plaček)

Zlínská stavební a. s., Zlín

ZLÍNSKÁ STAVEBNÍ A. S., ZLÍN.

Titl.

ÚČET číslo

Kolek

Farní úřad,

Z D O U N K Y..

Vaše objednávka z *

Účtuje odděl. *

Datum

77622

18.III.41

Zaslali jsme Vám na Váš účet a nebezpečí následující zboží: drahou, poštou, autem, poslem, franko stanice

		Splatno ve Zlíně		K
1.	14 ks	rámů s řezbou	1559.-	21.826.--
		/objednáno p.Máčelem na kří- žovou cestu pro farní úřad ve Zdeunkách./		
		<i>R. Dědinský v Tasovci č. 14,</i>		
		<i>p. Hroznová škola - ornáček</i>	<i>22.000 -</i>	<i>r. 1946.</i>
		slavy: dvacetjedentisícosmsetdvacetšestkorun.		

Případné reklamace uznáváme do 8 dnů po obdržení zboží.

692 1074 12-42

S dokonalou úctou

ZLÍNSKÁ STAVEBNÍ A. S.,
Z L Í N .

ARCIBISKUPSTVÍ OLMOUCKÉ

Biskupské nám. 2, pošt. schr. 193, 771 01 OLMOUC

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST ZDOUNKY

P. Radomír Němeček, farář

Zákostelí 36

768 02 ZDOUNKY

Č.j.: 2283/2007

V Olomouci, dne 25.10.2007

Vyřizuje: Ing. Josef Indra, tel. 587405216

**Věc: Zdounky, farní kostel Nejsvětější Trojice,
úpravy liturgického prostoru a interiéru.**

V návaznosti na závěry z místního šetření ve výše uvedené věci, uskutečněného dne 18.10.2007 za účasti P. Radomíra Němečka, faráře, dále pana Víta Pořízka, ODA děkanátu Kroměříž a Ing. Josefa Indry, architekta AO, dávám Vám následující stanovisko a doporučení k předemné problematice:

Úprava původního hlavního oltáře se svatostánkem bude spočívat v odstranění dodatečné bílé mramorové desky, uložené na původní menze a v repasi původního plátu menzy, dále v odstranění dodatečně vložených terasových stupňů (z mramorových desek) pro květinovou výzdobu po bocích svatostánku a ve snížení soch adorujících andělů na úroveň oltářní menzy. Těmito úpravami se docílí částečného snížení oltáře se svatostánkem a částečné eliminace nežádoucího zaclonění hlavního oltářního obrazu Nejsvětější Trojice, který bude následně odborně restaurován. Tomuto záměru by prospělo také odčlenění křížku a řezby obláčku z nástavby svatostánku. Stávající předsazené schodiště před oltářním komplexem se sníží o jeden stupeň. Stávající dřevěný svatostánek bude odborně restaurován.

Bude řešena nová, definitivní úprava liturgického prostoru s novým oltářem „versus populum“, s ambonem a sedilemi, včetně dlažby jednoho stupně – v poloze dnešního provizoria, před diagonálně situovanými bočními oltáři Zvěstování Páně a Smrt sv. Josefa. Nabízí se řešit oltář „čelem k lidu“ v půdorysném tvaru čtverce, což by umožnilo sloužit mši svatou ve směru k lidu shromážděnému v hlavní lodi kostela i směrem k účastníkům dětských bohoslužeb, shromážděným v boční kapli sv. Jana Sarkandra, která bude sloužit pro děti a pro matky s dětmi při farních bohoslužbách. Textilní závěs, kryjící otvor nefunkčních bočních dveří bude odstraněn, taktó vzniklá nika bude stavebně upravena (tepelnou izolací, přezděním, osazením parapetní desky) a bude využita jako abak (odkladný prostor pro bohoslužebné předměty). Stávající Kříž s korpusem ukřižovaného PJK, umístěný (a pravděpodobně situovaný i v rámci nové úpravy) v prostoru vedle oltáře „versus populum“, bude upraven proporcionálně vzhledem k rozměrům použitého korpusu.

Úprava stávajících, památkově chráněných, diagonálně situovaných, bočních oltářních kompletů „Zvěstování Páně“ a „Smrt Sv. Josefa“ bude spočívat v odstranění nevhodných elektrických svítidel, osazených čelně na oltářních retabulech a v odstranění dřevěných podstavců pod sochami Božského Srdce Páně a Neposkvrněného Srdce Panny Marie, které se sníží na úroveň oltářní menzy tak, aby nekrýly části oltářních obrazů. Tyto oltáře by neměly být pokrývány paramenty (zdoben plátny bude pouze hlavní oltář „versus populum“.)

Boční kaple sv. Jana Sarkandra bude upravena pro dětské bohoslužby a pro matky s dětmi. Proto bude zprovozněn stávající boční vstup do kaple (doporučuji řešit potřebné zádveři a stávající textilní závěs s garnýží odstranit). Kaple bude oprostěna od přebujelé „výzdoby“ a nepotřebné „snůšky“ vybavení bez funkce (dodatečně doplněné oltářičky, obrazy, kříž bez korpusu, sošky, klekátka, vázy, nefunkční el. akumulační kamna, stolečky a podobně). Bude ponechán hlavní oltářní komplex sv. Jana Sarkandra včetně ostatků světce (které nutno vrátit z hlavního oltáře do pozlacené schránky na svatostánku oltáře v kapli sv. Jana Sarkandra). Kamenná křtitelnice, dnes umístěná v boční kapli bude přemístěna do čela kostelní lodi, vlevo, na místo dnešního sousoší sv. Anny s P. Marií, aby bylo možno udělovat svátost Křtu (přijímat nové členy církve) před shromážděním věřících. Skleněný podstropní lustr bude vyvýšen tak, aby nezacláněl sochu sv. Jana Sarkandra nad oltářem. Doporučuji zrušit oltářiček sv. Cyrila a Metoděje na pravé boční stěně kaple a takto uvolněnou niku využít pro instalaci textů, soutěží, literatury a sezonní liturgické výzdoby pro výuku a pastorační práci dětí a mládeže. Kaple bude vybavena vhodnými lavicemi, nebo jiným vhodným sedacím nábytkem pro budoucí uživatele této kaple, přičemž bude v půdorysné dispozici pamatováno na kočárky. Bude třeba hledat rozměrově vhodnější sochu (místo dnešní sochy sv. Terezie) do niky v pravém pilíři oblouku, oddělujícím prostor kaple od liturgického prostoru.

Přebytečné obrazy a sochy (z kaple i z lodi) doporučuji deponovat a dislokovat následovně: Sochy sv. Cyrila a Metoděje (z boční kaple) doporučuji umístit do zadní části kostela, do podchórového prostoru, na pravou štitovou stěnu, na společnou konzolovou desku (v místě dnešní zpodobnění, která bude zrušena). Do podchórového prostoru (na levou štitovou stěnu a na obě boční stěny lodi) doporučuji podobně přemístit i ostatní sochy – sv. Anny s P. Marií, sv. Judy Tadeáše, sv. Terezie, Pražského Jezulátka. Obrazy P. Marie Svatohostýnské a Panny Marie se Ježíškem (oba bez valné umělecké ceny) doporučuji umístit na čelní stěny bočních balkonů v 2. NP lodi kostela.

Úpravy v lodi a atriu kostela budou spočívat v doporučeném posunu bloků lavic směrem k podélné ose lodi, na vzdálenost mezi bloky 2400 mm (v zájmu rozšíření stávajících bočních komunikací pro přístup věřících k sv. Přijímání), v přešešení stávajícího bočního oltáře Panny Marie Lurdské (zrušení oltářního stolu a jeho nahrazení konzolou pro květiny v úrovni stáv. parapetu jeskyně, přešešení vlastního tvaru a zahloubení jeskyně ve stěně). Socha p. Marie Lurdské se „nepřikrášluje“ korunkou. Úkolem projektanta bude m.j. hledání definitivního vhodného místa v kostele pro instalaci obrazu Božího Milosrdenství (k němuž se ve farnosti rozšířila úcta).

Ve stávající místnosti vlevo atria, kde je dnes deponován nepotřebný materiál a vestavěna skříň vzduchového měchu včetně vzduchových rozvodů (pro dnes nefunkční varhany), doporučuji zřídit farní knihovničku a přepažením vymezit prostor pro budoucí zpodobnění kapli, která by byla přístupná z lodi, z levého podchórového prostoru (probouráním vstupních dveří). V případě obnovení funkčnosti klasických varhan bude možné umístit zvukově izolovanou skříň pro vzduchový měch do bezprostřední blízkosti vlevo varhan, na chóru v 2. NP. Prostor pod schodištěm, vedoucím na chór, vpravo atria, bude možno využít pro deponování koberců, materiálů pro květinovou výzdobu a podobně. V rámci úprav interiéru doporučuji řešit rekonstrukci vnitřního osvětlení celého kostela.

Kompletní návrh nového liturgického prostoru a dílčí návrhy úpravy kaple sv. Jana Sarkandra, oltáře P. Marie Lurdské a zpodobnění místnosti budou (nejlépe již na úrovni konceptu návrhu) konzultovány s architektem AO a v definitivní podobě předloženy k projednání a schválení do Komise pro sakrální umění AO.

Přeji hojnost darů Ducha Svatého a Božího požehnání při zvelebování domu Božího, radost a pokoj při této záslužné a bohumilé práci ke cti Boží a k posvěcení věřících ve Vaší farnosti.

Ing. Josef Indra, architekt Arcibiskupství olomouckého